

Postnina placana v g. ovini.

ILUSTRACIJA 8 II

Kocijancić 30

*Današnja dekleta,
samozavestna in vendar tako mila*

Svežost duhti iz nje

Današnje mlado dekle, zaposleno pri gospodinjstvu ali v poklicu, triumfira vsled negovane polti tudi v preprosti obleki. Ona zna, da lepota mora biti naravna, pridobljena potom športa in prave telesne nege. Svežost in mladost lic sta odločujoči. Vsakdanja uporaba Elida mila Favorit idealno neguje polt, jo ohrani lepo in zdravo.

Elida milo Favorit posebno za nežno in občutljivo kožo. Ono je milo in čisto in olepšuje polt. Velik, ročen komad. Cena je tako nizka, da

se milo lahko uporablja tudi za kopanje. Začnite še danes s pravo, racionalno nego Vaše kože in Vaše lepote.

Milo ELIDA *Favorit*

ILUSTRACIJA

ŠTEV. 8. + 1930 + LETO II.

NAROČNINA € LETNO 12 ŠTEVILK 100 DIN € POLLETNO 6 ŠTEVILK 55 DIN € POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 DIN
INOZEMSTVO LETNO 120 DIN € AMERIKA 3 DOL. € LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6 € TELEF. 2549 € ČEK. RAČ. 12.587

VSEBINA:

Vodnik Badjura	254	Film: Obešenjakova Tončka (R. Amuda)	272
Martuljek s Srednjega vrha	255	O opereti	272
O Alpah, alpinistih in alpinizmu (R. Ložar)	256	Ga Poličeva o opereti	273
Z naših planin	258	Ljubljanska opereta	274
Golk dreves in pesem oblakov	259	Mariborsko narodno gledališče	275
Kako so potovali naši deda	260	Oktavo višje . . . (ilustr. Olaf Globočnik)	276
Danes potujemo	261	Moda v poletju	278
Ljubljanska drama gostuje na jugu države	262	Naši otroci	279
Z mojstrskega dirigentskega tečaja v Baslu	262	Solnce v avtomobilu (V. Bartol, ilustr. Sirk)	280
Prireditve francoskega inštituta v Ljubljani	262	Grafološki kotiček	281
Ali vam je vroče?	263	S III. mednar. igrskega kongresa na Dunaju	281
Plavanje najstarejši šport	264	Z Jakčeve razstave v Clevelandu	281
O potovanju (5 risb L. Kavčiča)	265	Iz vsega sveta	282, 283
Vsesokolski zlet v Beogradu	266	Ahasverstvo narodov, slovenski selilec . . . (B. Orel)	284
Z glavnih zletnih dni v Beogradu	267	S konjskih dirk doma in na tujem	286
Na Šmarno goro	268	Morska deklica (J. Likovič, ilustr. Kavčič)	287
Šmarna gora	269		
Pozdrav »Ilustraciji«!	270		
Film: Na robu puščave	271		

Naslovna slika na ovitku:

P. Kocijančič: Na planine (pastel).

*Specialna trgovina
modnih in športnih
pletenin, nogavic,
triko-perila
lastnega izdelka*

LANA

družba z o. z.

LJUBLJANA

Telefon 30-74

*Linhartova ulica 35
en gros*

*Šelenburgova ul. 4
en detail*

Brezplačen popis Vašega življenja.

»Vseh skrbi se morete oprostiti«,
pravi sloveči astrolog.

Oris ali popis življenja je za trezno mislečega človeka tako važen, kakor zemljevid za pomorščaka. Zakaj bi hodili slepo naokoli, če dobite lahko potem običajnega pisma točne informacije, ki naj Vam pomorejo do sreče in uspeha?

Prej posvarjen, prej obvarjen.

Profesor Roxroy Vam bo razložil, na kakšen način morete doseči uspeh, v katerih dneh Vam bo sreča naklonjena in kdaj ne, priporočil Vam bo, kdaj se lotite tega ali onega, ali nastopite potovanje, kdaj in koga poročite, kdaj si poizkusite izboljšati svoj položaj, kdaj smete investirati in ali so umestne spekulacije. To vse in mnogo drugega je mogoče doznati iz Vašega življenjskega popisa.

Mme. E. Servagnet, Villa Petit Paradis, Alger, piše:

»Horoskop, ki sem ga prejela, me popolnoma zadovoljuje, kajti mojo preteklost in sedanost prikazuje nadvse točno, nadalje podaja verno sliko mojega značaja in moje zdravstveno stanje, razkriva pa diskretno tudi mojo prihodnost ter mi daje tozadevno dragocen nasvet. Delo profesorja Roxroy-a je res nekaj izrednega.«

Če želite dobiti brezplačno popis Vašega življenja, naznačite samo dan, mesec, leto in kraj Vašega rojstva, napišite razločno in brezpogojno svojeručno Vaše ime in naslov in pošljite te podatke takoj profesorju Roxroy-u. Če hočete, priložite lahko 10 Din v bankovcih (kovane denarja ne prilagati) za poštino, pisnino itd. — Naslov: ROXROY, Dept. 8395 C, Emmastraat 42, Haag (Holland). Pisemska pristojbina za Holandsko: 3 Din.

N. B. Profesor Roxroy ne zna slovensko, ter mu je zelo žal, da more spričo tega odgovoriti le v nemščini (na željo tudi v francoščini ali angleščini).

Vodnik Badjura

G. Rudolf Badjura je avtor številnih vodnikov in turistično-sportne literature. Dozdaj je izdal sledeče knjige: Na Triglav (1915), slovensko, razprodano), Na Triglav (srb.-hrv.), Slovenija (Vodič kroz Jugoslovenske Alpe), Pohorje (Praktičen vodič po Podravju), Kleiner Führer durch Slovenien, Smuška terminologija, Smučar, Kozjakovo pogorje nad Dravo, Zasavje, Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem. Mislimo, da je njegovo trudapolno delo vse hvale vredno in da je izredno koristno in potrebno za razvoj turisticke v Sloveniji in državi. Začudili smo se, ker je njegova zadnja knjiga izšla v samozaložbi: kakor da bi ne bilo več mogoče najti založbo za taka potrebna dela — ali pa so Badjurove knjige naenkrat postale nepotrebne? Zato smo naprosili g. Badjuro, naj nam napiše za našo javnost par besed o svojem težavnem delu. (O njegovih knjigah bomo o prvi priliki spregovorili obširneje.)

Rudolf Badjura

liko, pa tudi med našimi vodniki samimi opazite precejšnjo razliko med mojimi vodniki in med vodniki, ki jih izdaja Zveza za tujski promet v Sloveniji. Prvi slovenski »vodnik« sta sestavila Fr. Kocbek in M. Kos za Savinjske planine. Izdalo ga je Slovensko planinsko društvo leta 1894. Leta 1905, je doživel drugo, boljše izdajo.

S svojim delom, sestavljanjem vodnikov, sem pričel leta 1910. Nadel sem si bil nalogo: prepotovati vso Slo-

Z napredovanjem turisticke v Sloveniji se je razvilo tudi naše turistično slovstvo, tako da danes že očitno ločimo dve panogi ali struji tega slovstva, in sicer potopise in vodnike. Potopiscev imamo že celo šumo (gl. Planinski Vestnik in druge liste, dnevnike itd.). Potopisi so spisi bolj priložnostnega, zabavnega, splošno informativnega, v naravo vabečega značaja, beletristične, feljtonske, podlistkarske kulture, nekaj povsem drugega pa so vodniki, ki jih sestavljam in izdajam. En pogled v Planinski Vestnik in v moje knjige Vam takoj pokaže očitno raz-

venijo in Gornji Jadran, jo natančno turistično preiskati in proučiti. Moje delo je torej sistematično iskanje in zbiranje vsestranskega potopisnega, krajepisnega in kartografskega gradiva ter drugega narodnega blaga (imenoslovje, terminologija). Obdelavam krajino za krajino in sestavljam za posamezne turistično važne skupine vodnike. Posebna, zelo nehalna stroka je to. Gre mi za to, da postavim soliden temelj za turistično propagando sedanji in bodoči generaciji.

Pripravljal sem že svojo izdajo »Savinjskih Alp« leta 1925., ki pa je nisem mogel izdati. Obdelal sem tudi že Hrvatsko Primorje (Gornji Jadran) od Sušaka do Šibenika z vsemi otoki vred leta 1925., žal pa je ves moj tozadevni trud in delo bilo zaman, ker za to tako potrebno knjigo nisem mogel dobiti založnika, niti za zemljevid nisem mogel nikogar pridobiti. Sedaj sestavljam X. vodnik »Kara-vanke«, obenem pa pripravljam gradivo za končna dela: »Slovenijac«, ki bi ga rad izdal v štirih jezikih (slovensko, srbskohrvaško, češko in nemško), ter vodnik »Zimski šport v Sloveniji«.

Bojim se, da tudi tega dela v celoti ne bom mogel dokončati, oziroma izdati, ker v naši državi, niti v Sloveniji žal ni pravega zmisla za moja dela. Ni dobiti založnika. Vsi po vrsti, od ministrstev, centrale Putnika do naše Zveze za tujski promet se čudno otrešajo takih del. Baedeker, Grieben, Meyer in drugi, ki vrše približno isto delo kakor jaz, so družbe z velikim kapitalom in celim štabom uradniškega in strokovnega aparata — jaz sem za vse delo popolnoma sam!

Tem neprilikam se pridružuje še glavna ovira: nimamo svojega kartografskega zavoda, nimamo izdelanih lastnih zemljevidov. Vse kartografsko gradivo imam že pripravljeno, skrbno zbrano, a ne morem izdati kart. Šele sedaj so jih začeli delati, v koliko pa bodo služili tudi turistiki, ne vem... Naša država je še mlada, tujskoprometne njene organizacije še mlajše, ki povrh vsega še kolebajo sem in tja ter eksperimentirajo, kaj in kako bi. — Nihče od naših strokovnjakov še enega vodnika spisal ni, zato seveda tudi nimajo nobenega pojma, kaj se pravi orati to ledino in s kakimi težavami se mora pri nas to delati. Dobe se čudni ljudje, ki trobijo v svet: da so vodniki sploh nepotrebni... Zopet drugi so tako pametni, da menijo: da je najboljšje, vso propagando z vodniki (Reisehandbücher) dati v zakup tujcem, ki naših krajev ne poznajo in naj po svoje pišejo o naših krajih. In te podpirajo. Zopet drugi menijo, da je celo mogoče naš tujski promet uspešno urediti in voditi kar brez hotelov, brez strokovnega slovstva (vodnikov) in seveda tudi brez zemljevidov in sanjajo, da zadostuje za propagando par majhnih prospektov, brošur in nekaj s superlativi lično sfiriziranih potopisov. Da bi skrbeli za to, da bi sami podrobno zbrali vse potrebno tujskoprometno gradivo za turistično važne pokrajine naše države in da bi si sami uredili svojo turistično propagandno literaturo z detajlnimi vodniki in dobrimi zemljevidi, te potrebe ne vidijo. To se jim ne zdi nujno in potrebno in za Slovenijo še celo ne!

Opazke k 8. številki

»Ilustracije«.

Namenili smo se, da to številko »Ilustracije« v glavnem posvetimo našim planinam in posebno našim turističnim problemom. Zato smo povabili nekaj najodličnejših naših planincev, da nam napišejo nekaj besed o temi, ki smo jim jo bili izbrali. Prav tako tudi naše planinske fotografe, da naj nam pošljejo tisto svojo fotografijo, ki sem jim zdi najboljše. Razen nekaj, ki so se nam odzvali, in nekaj, ki so se oprostili, se večina povabilu ni odzvala.

Klišeja obeh slik na str. 256 in 257 objavljamo z dovoljenjem predsednika SPD dr. Frana Tomiška, ki je ljubeznivo ugodil naši prošnji.

Martuljek s Srednjega vrha

Foto J. Skerlep

O alpah, alpinistih in alpinizmu

Rajko Ložar

1. O naših gorah je treba za domačo rabo in vsakdanjo potrebo vedeti nekako tole: Naše gore niso visoke; a to ni važno. Niso velike. Večinoma jih tvori skalovje, turistika v skalovju je v njih na prvem mestu, potem jih tvori sneg in skoro prav nič jih ne tvori led. Zdravemu človeku prostorno in časovno ne nudijo onih objektivno težkih nalog in ovir kot nekatera druga gorovja Evrope, dasi subjektivne in slučajne možnosti velikih naporov in težav v njih ne moremo zanikati. Tura v snežnem metežu, plezanje pod posebnimi okolnostmi more namreč tudi pri nas zahtevati največjih žrtev in povzročiti katastrofe kot drugod. Toda to še vseeno ne zmanjša resnice, da naše gore niso velike, niso heroična pozornica in da tudi naš alpinizem zato, kolikor je to krivda naših gorskih orjakov, ni alpinizem velikega formata. Seveda so tudi pri nas težke ture, toda ne vem, kje je tista kljuka v psihologiji in normi »heroizma«, ki ustvarja iz naših najheroičnejših naporov navadne alpinske ekstrature, iz tujih znanstvenih in drugih ekspedicij pa najheroičnejša dejanja. Ali se to samo zdi, ali je preživet pojem, ali pa tiči kljuka v bistvu in značaju drugih okolnosti in razlogov, ne samo gora, končno tudi v človeku? Mi moramo z vprašanjem zaključiti ono, kar moramo kot alpinisti — alpinist = hodi zaradi duha — vedeti o geografiji in geologiji naših Alp za domačo rabo.

2. Alpinist — turist? Dve imeni. Potrata črk. Težko si mislim človeka, ki hodi na gore, pa mrzi turiranje po ravni, tujini. Prej si mislim, da je začel z Benetkami in bo končal na Triglavu. Seveda, ne bom rekel človeku, ki je prišel v Benetke: »Sijajen alpinist«, pač pa onemu, ki je prišel na Triglav, lahko: »Dober turist.« Stvar vendar zavisi od človeka in od stvari. Zlasti od stvari. Podobno tudi vprašanje, ali je alpinizem šport ali ne. Ne verujem, da je večini današnjih množic, ki hodijo na gore in turirajo, to kaj drugega nego šport, moda. Naši stari, prvi generaciji, ki nam je odprla svet Alp, je pa bilo to dejanje kos narodnostnega navdušenja in dela. Danes je nekaterim alpinizem zamenjana filozofija, nekaterim zamenjana umetnost, estetika — in kakor prvi, ki jim je zamenjana filozofija, poudarjajo na vsa usta samo plezanje, tako drugi, ki jim je zamenjana umetnost, plezanje odklanjajo. Ti ljudje tudi odklanjajo ciceronstvo, to je tiskanega vodnika, potopis, kar pa je precejšnja pomota. Kajti vodnik je resničnemu alpinistu-turistu to, kar literarnemu zgodovinarju filologija teksta; ali izhodišče ali sredstvo ali pa cilj dela. Če se temu vodniškemu delu smejejo, se pač zato, ker sami niso nikjer in nič.

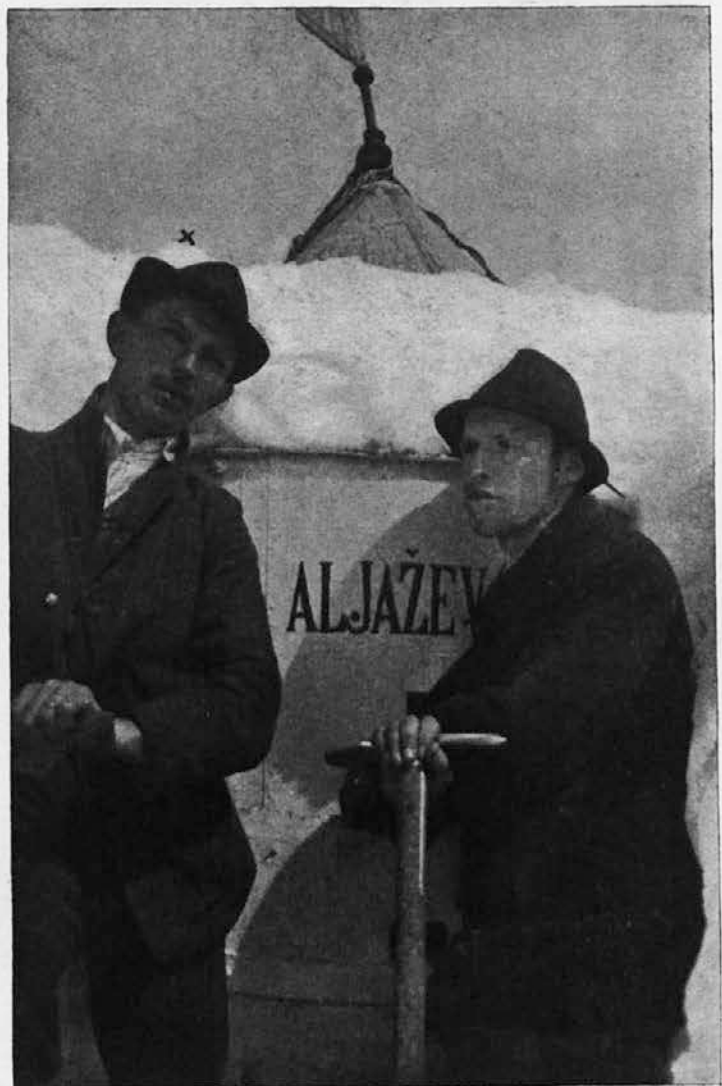
3. Alpinizem ni samo zadeva samega sebe, nego tudi človeka. Nekoč mi je nekdo pripovedoval sledeče: »Spoznal sem tovariša za gorske partije in prišla sva do prvih plezalskih nalog ter si nabavila vrvi. Preden sem se seznanil s tem človekom, sem bil že nešteto krat menjal družbo za ture. Bil sem sit tega in sem mislil, da me novi tovariš odreši večnega menjavanja. Tako stopava tedaj po poti do koč, ko srečava planinca; ta vpraša: »Kam pa vidva z vrvjo?« Novi moj znanec odgovori: »Plezalske čez Kamniške planine!«; ton bahavega odgovora pa me je odbil. Par minut pred kočjo sem spravil vrv v nahrbtnik, malo iz sramežljivosti, malo iz skromnosti in skepse. Kajti moje razmerje do vrvi je bilo tedaj in je ostalo kesneje nekoliko drugačno nego tovariševo in potek ture mi je dal prav. Nikdar več ga nisem prosil za spremstvo in ko sem jo kmalu zatem ubral na Zeleniške špice, je bil moj spremljevalec na vrvi — moj petnajstletni brat. Človek se vendar ne naveže na konopec kar tako, a da poslej nisem prišel do težjih partij, je bilo krivo tisto nesrečno znanje.« Glejte, sem mu dejal, meni se je tedaj, ko sem se odločal za plezanje, godilo prav tako. Zato mislim, da tisti, ki sten ne štejejo v gore, tega štadija niso prehodili.

4. Nič ni bolj neznosnega, nego če kdo igra vlogo umetnika in misleca v planinah, kajti to je vendar vsakdo, ki v koči napiše v rubriko »Opombe« kako neslanost. V planinah sta miselnost in zlasti umetnost sila vsakdanji stvari. Toda Ivan Pregelj na Triglavu — to pa ni več vsakdanjost, to je zaenkrat celo neresnica. Kljub temu pa posežem, če se mi zahoče po planinskem čitvu, po delih onih, ki — z izjemo Pregelja — sede večinoma doma za mizo, bil to Finžgar, Pregelj, J. Kozak, Jalen, Bevk ali še kdo. Med drugimi stvarmi opisujejo ti ljudje tudi prirodo, ki je tako zvani »planinski pisatelj« pri nas ne vidijo. To je pač tako: če je kaka stvar preveč jasna in koncentrirana, go-

vorimo rajši o drugi. Zato tudi slovenski slikar od danes še ni naslikal dostojne alpske podobe.

5. Drugače fotograf. Gore in amater. Imamo klišeje in bakrotisk. Odkar imamo bakrotisk, mora vsak amaterski posnetek v tisk z bakra, to zato, da je lep in ker je lep. Naše gore sploh nimajo drugega dela, kot da so lepe. Če pa hočem kdaj videti naš hrib in dol, našo cesto in vas take, kot stvarno so, resnično in naravno, moram odpreti davne letnike Planinskega Vestnika, kjer so še slikali Cerk, Brinšek, Badiura, Kunaver. Kako malo sentimenta je v teh starih podobah, kako malo lažne poezije, kako malo manire tiska z bakra in kako malo geste. Zato pa več resničnosti. In v prvi vrsti: duha osebnosti in poezije. Današnji amaterski posnetek ima pač stil anno 1950, oni iz leta 1910, ima pa živo dušo. Laudator temporis acti? Ne. Kunaverjeva fotografija ledenika pod Skuto (Pl. Vestnik 1913, 173) je danes še neprekošana, v njej je živec narave in pogleda, heroična slika, podobna opisom starih hribo-lazcev. Namenoma beseda hribo-lazec. In tipus njegov iz onih dni: Cerkov posnetek vrha Triglava (gl. Pl. Vestnik 1912, 96). Spomin iz heroične dobe našega alpinizma okrog 1910, tako prepričevalen in iskren in realen, da je vsa figuralnost amaterskih posnetkov po vojni če ne neokusnost, pa vsaj brezstilnost in brezosebnost. In vendar, kaj je vedela ta predvojna generacija o vseh milijonih sten, ki jih je odkril v naših Alpah šele povojni rod, in kaj ve ta navidez tako malo sentimentalni rod o klenem realizmu in alpinizmu predvojnega, dasi mu priznam lepe posnetke.

6. Tako kot amaterski posnetek, se je spremenil tudi amaterski popis. Pisatelj stare šole je gledal in še gleda hrib samostojno, monografično, lahko bi rekli celo biografično; in vsako stvar v turizmu tako. Pisatelj nove vrste je pa sintetik, on vam v opisu ne nudi pregleda gore in ture, temveč goro pregledov. Pisatelj prve vrste je videl hrib,

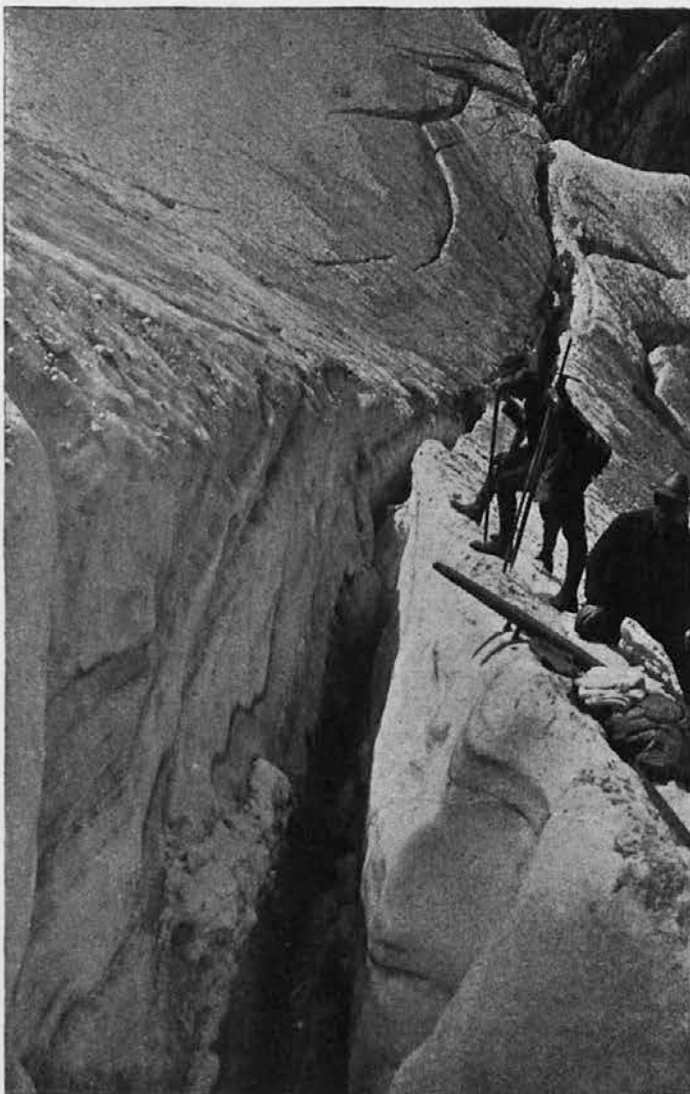

† Prof. Cerk: Cerk in Janko Mlakar v snegu vrh Triglava
Iz Planinskega vestnika 1912

pisatelj druge vrste vidi pa — »problem«. Inflacija. Zaradi obilice »problemov« ne vidiš gore, nego stil 1920—1930. Zato sodim, da je planinski popis okoli 1910 boljši nego danes, kolikor zadeva plastiko jezika in voljo do plastike in truda. Današnji razodeva samo voljo do nove terminologije in je brez slik in skic v glasilu, ki so bile okoli 1910 zelo v navadi, jako dolgočasno čtivo. Prosim vas, popis plezalske ture brez grafične ponazoritve situacij! Pa tu kljuka ne tiči več morda pri avtorjih, kolikor v novi uredniški ideologiji in ekonomiji glasila, katerega vprašanje moramo sicer kot objektivni list pustiti na strani, katerega nivo je pa danes, sorazmerno z dvema desetletjem, nižji, nego je bil okoli 1910. Pa v debato med mladimi in starimi nočemo posegati — mi imamo tretje naziranje.

7. Ekspresijonizem v alpinizmu. Imeli smo ga, na njegov rob smo pa obesili podobe številnih padlih. Nič heroičnega več v naših alpskih nesrečah, nego fatalizem, naivna nepremišljenost in ekstatika, rod, ki je drvel v svojo propast in jo iskal. Psihoza katastrofe in nesreče to, ki je ni še nihče obdelal, ki se je pa naš povprečni turist boji. Razumljivo: on hoče imeti v planinah mir in prav ima; on namreč odnese s planin več nego tisti, ki se mu smeje.

8. Ekspresijonizem od druge strani: golk dreves in pesem oblakov. Poezija in pravljica v malem, za otroke. Postati moramo namreč kot otroci in videti nimfo, besa, volkodlaka, morilca, dušo, ki se vrača, in še drugo. V dveh skalah vidijo otroci pri Bevku (Kresna noč) Matijo in Jureta, ki hodita, blodita od vekomaj, da zadostita svojemu grehu. Naše drevo pa je kot totem primitivnega človeka. Je to posebno poglavje v Alpah, kakor kaj drugega drugod, in pri njem se pričinja ono, kar imenujemo živec gledanja. Pri pravljici. Takih slikanih pravljic bi človek rad, ker je že naveličan motiva današnje amaterske romantike: majhnega človeka sredi veličastnih gora.

Jos. Kunaver: Reševalna ekspedicija na ledeniku pod Skuto
Iz Planinskega vestnika 1913

Proizvodnja resnično brezhibnega pudra je tudi za najboljše parfemske kemike težka naloga.

Soir de Paris

se izdeluje v najmoderneje urejenem velepodjetju za parfimerijo na povsem specialen način.

»POUDRE SOIR DE PARIS« se zelo dobro drži na koži, je docela neškodljiv, čuva in ohranja Vašo nežno polt ter je odlično decentno parfimiran.

Prekrasna lestvica v 11 modernih niansah se dobiva v vsaki boljši strokovni prodajalnici.

BREZPLAČNO: Če želite dobiti od nas vzorec pudra »Soir de Paris«, izpolnite ta kupon in nam ga pošljite obenem z enoinpoldinarsko (1'50) znamko za poštino.

Št. 2.	
Mr. Ph. B. Vary	
Zagreb, Smičiklasova 23.	
Brezplačni kupon za	
1 »Poudre Soir de Paris« v niansi.	
Ime :	
Naslov :	

Samozastopstvo :
Mr. Ph. Bela Vary
Zagreb, Smičiklasova ulica 23.
Telefon 49-99.

BOURJOIS

PARFUMEUR
PARIS

Dolina Kamniške Bistrice

Z naših planin

Planinska fotografija more biti ena najlepših slik, če ti pričara pred oči vedno znova naravo, kakor si jo videl in ujel s svojim fotografskim objektivom

Triglav z Rži

Spodnji slap Martuljka

Foto Cvetò Švigelj

Foto J. Skerlep

Levo:
Tudi ekspres-
sionist —!
V gorskih
viharjih
okleščeno
drevo

Desno:
Oblaki pojó
svojo nesliš-
no pesem...
(Motiv iz
Kranjske
gore)

Foto
»Ilustracija«

Krog desno:
Tudi drevo se je pri-
hulilo k tlom...
Foto »Ilustracija«

Golk dreves in pesem oblakov...

Okleščeno, pa vendar še viško strmi
v nebo —

Ob nevihti

Foto Ložar

Kako so potovali naši dedi . . .

Na potu v srednjem veku. Konji nosijo nosilnice, v katerih sedi potnik

V srednjem veku so bili največji »hoteli« samostani. Slika kaže sprejem odličnih gostov

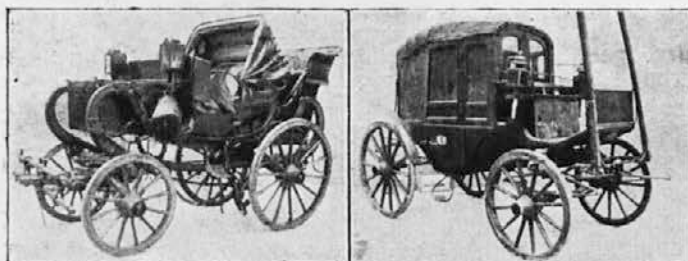

»Prijetno« potovanje v poštnih omnibusih

Pozimi . . . sneg in mraz — brrr!

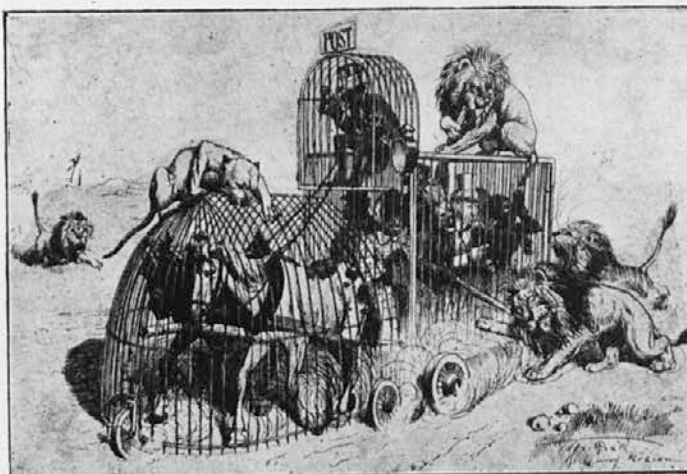
(Iz knjige »Post und Eisenbahn in den Flieg. Blättern«)

»Poleti . . . prah in vročina . . .

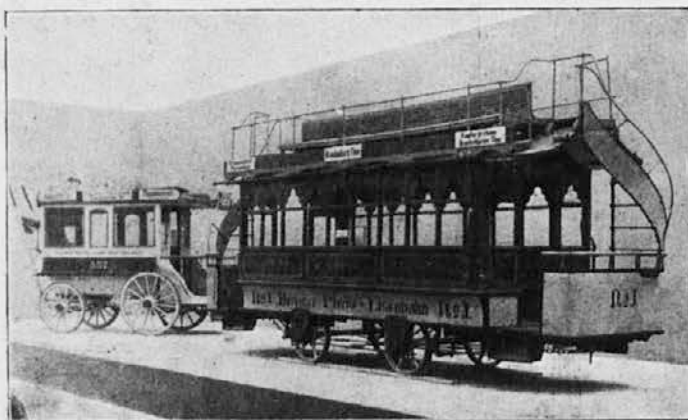

Takšni so bili vozovi s konji, ki so se v njih vozili naši starši elegantno in »moderno«

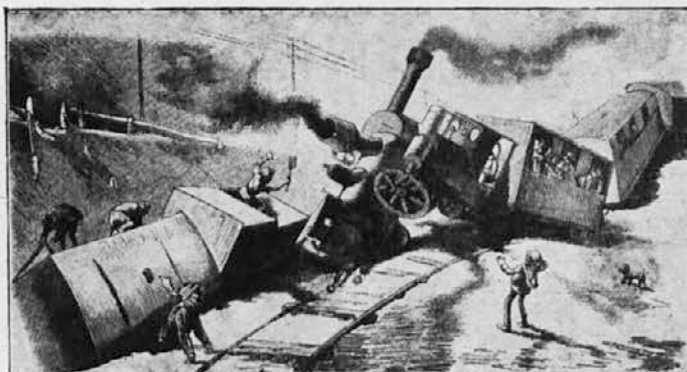
To je knežji potni voz, kakor so se v njih vozili knezi pred sto leti

Tako si je zamislil potovanje v centralni Afriki muhast risar

Proi tramvajski vozovi, ki so jih vlekli še — konji
Električni vozovi so začeli voziti šele v začetku tega stoletja. Ljubljana je bila eno prvih mest v Avstriji in prvo jugoslovansko mesto z električno cestno železnico, ki je še danes v istem stanju

Angleška hladnokronost na potovanju. — Železniška nesreča. Anglež: Sprevodnik, takoj mi dajte pritožno knjigo! . . .

Danes potujemo . . .

. . . udobno in hitro, da požiramo kilometre, pa če se vozimo s cestno železnico, avtom ali autobusom, z železnico . . .

Foto »Ilustracija«

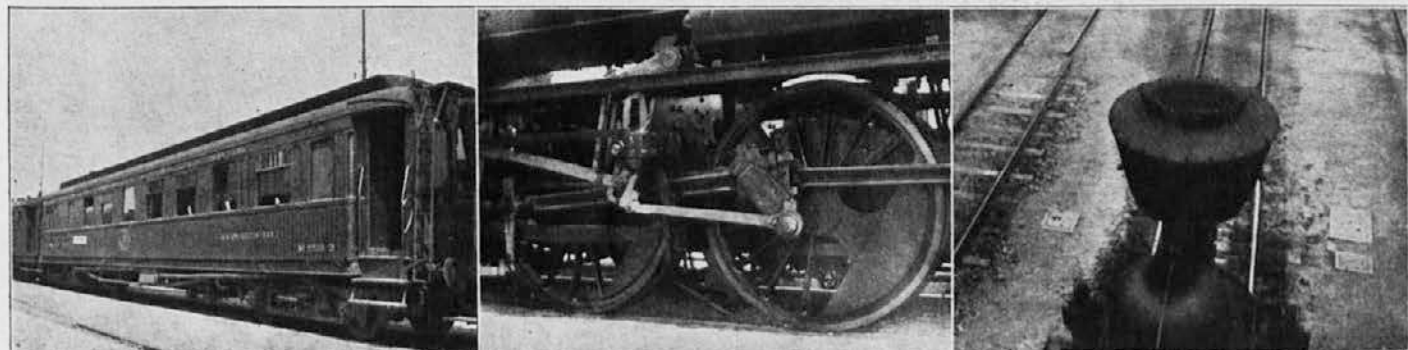
Nobenih neprijetnosti: plačaj vozovnico, vstopi v vozilo in izstopi, kjer si želeš. Nerodni poštni vozovi so se umaknili gibkim autobusom, okorni in težki vozovi hitrim, vitkim avtomobilom . . .

Šedi, kramljaj in se solniči — kmalu boš v Ameriki

Tako se potuje danes na morju. Tenorist Šubelj na potovanju v Ameriko

Železen takt bijó kolesa . . . (Oton Župančič)

Foto »Ilustracija«

Lokrum, g. in ga. Levar Ga. Cirila Škerlj-Medvedova G. Kralj med kaktusi

Levo: Med potjo Split—
Hvar na ladji

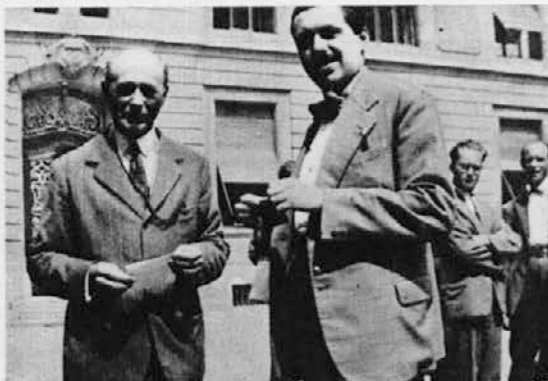
Ljubljanska drama gostuje na jugu države

V začetku junija se je skoro ves dramski ansambl kr. Narodnega gledališča v Ljubljani pod vodstvom g. Šesta in ge. Juvanove napotil gostovat po vsej državi. Obiskali so vse večje kraje od Varaždina preko Dalmacije, Črne gore in Bosne, Šabca do Bitolja. V večini južnih krajev so bili sprejeti z velikim navdušenjem in odobravanjem njihove igre, ki so jo gledalci dojeli, da si ne poznajo slovenskega jezika. Požrtvovalnost slovenskega igralca zmaga vse ovire

Z mojstrskega dirigentskega tečaja v Baslu, ki ga je priredil ravnatelj dr. Feliks Weingartner

Levo: Skladatelj in dirigent L. M. Škerjanc v pogovoru z g. Weingartnerjem

Desno: V odmoru na doorišču konservatorija v Baslu

Prireditev francoskega instituta v dramskem gledališču. Člani, ki so sodelovali: J. Bleiweiss, Ruša Zidar, prof. Prezelj, Nives Noroy, Fedora Raonikar, J. Lipovec

Foto »Ilustracija«

5. junija je priredil ljubljanski franc. institut večer v dramskem gledališču. Na sporedu, ki je bil izključno francoski, so bile glasbene točke, ki so jih izvajali gojenci konservatorija, recitacije (ga. Šaričeva) in dve komediji

Ali vam je vroče?

— Skočite v vodo!
Če vam je hladno —
lezite na solnce!
Če vam je dolgčas —
berite »Ilustracijo«!

Kratka procedura in ne bo vam ne vroče, ne hladno, ne dolgčas. Če bo pa kislo vreme, glejte te slike, ki so bile napravljene v največji vročini

Levo: Gorka vrsta na solncu

V Retčah

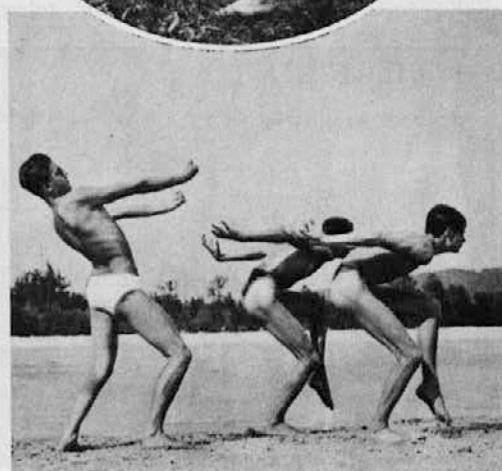
Ping-pong v kopališču »Ilirije«
Foto »Ilustracija«

Levo: Na obali. Črna pretiskana svila s širokimi hlačami
Pp.

Na solncu

Kopalna zabava v Avstraliji. V morje!

Pp. Gimnastične vaje na prostem Foto Švigelj

Levo: Najstarejša zapuščina, ki prikazuje, da so se že takrat posluževali krawla za plavanje. Slika je iz dobe okoli 1000. pred Kr. in kaže sirske vojake na begu. Basrelief babilonsko-asirske umetnosti

Desno: Skok z glavo naprej v vodo: (Z grške vaze)

Plavanje, najstarejši šport

Zrak, sonce, voda, so trije elementi, katerim so že stari narodi, glede na telesno vzgojo, pripisovali veliko važnost. Plavanje, ki je bilo v časteh pri starih kulturnih narodih, je prišlo do prave veljave pri nas šele v povojni dobi. Da pa dobimo pravi pregled tega športa, moramo poseči daleč nazaj v zgodovino starih, skoro bi rekli prastarih narodov. Za svoj obstanek se je moral v vodi boriti že pračlovek. Vendar iz tiste primitivne dobe nimamo nobenih zapuščin, iz katerih bi mogli ugotoviti, kako je pračlovek plaval, oziroma se gibal v vodi.

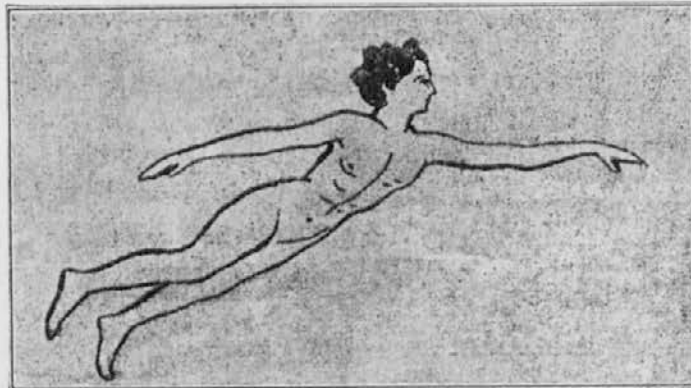
Zelo številne so pa zapuščine starih Grkov in Sircev, Egipčanov, Feničanov, sploh vseh starih kulturnih narodov, ki so živeli ob Sredozemskem morju. Tu je domovina vseh vodnih panog športa, ki tedaj seveda še niso bile šport. Ugotovljeno je pa, da so stari Grki zelo upoštevali plavanje. Grki so imeli izrek: Ne zna plavati, ne brati! Jasen dokaz, kakšne važnosti je bilo zanje plavanje. — Plavanja pa stari Grki niso poznali kot tekmovalnega športa, pri Olimpijadah namreč ni bilo plavalnih tekem. Bilo je plavanje le z zdravstvenega in telesno-vzgojnega stališča zelo važno.

Plavalka. Egipčanska statueta iz lesa. (Čas okoli 1500—1000. pr. Kr.). V rokah plavalka si moramo dopolniti majhno čašo za toaletno pomado

Vse drugače kot Grki so gojili plavanje Rimljani. Rimljani, narod vojščakov in osvajalcev, so predvsem rabili plavanje z vojaškega stališča. Vojaki so reke na svojih bojnih pohodih večinoma preplavali. Vsi stari narodi, razen Germanov, so gojili plavanje le zbog koristi, ki jo ima voda za telesno vzgojo.

Ker je toliko načinov plavanja, se nehote vprašamo, kako so plavali. Pračlovek se je gotovo gibal v vodi,

Iz stenske slike v Pompejih: Leander plava preko Hellespontu. Udarja z nogami, grabi naprej z levico. Ploski (ameriški) udarec z nogami, krawl

kakor se še danes žival. Z rokami in nogami je otepal, pri tem se je počasi pomikal naprej. Iz zapuščine Grkov, Sircev in drugih pa razločimo plavalni stil. In to tisti način plavanja, ki je v sedanji dobi omogočil fenomenalnim plavcem Borgu, Weismüllerju, da so dosegli svetovne rekorde. Na raznih skulpturah vidimo največkrat plavanje z udarjanjem nog, torej sedanji način krawla. To je najprimitivnejše plavanje, obenem pa tudi najhitrejše. Ta način plavanja nam prikazuje slavna Françoisova vaza

François-vaza v Firenzi (okoli 570. pr. Kr.), kjer se vidi o kako krasnem stilu so že takrat plavali krawl. Ta drža je še danes vredna zavijanja

(okoli 570. pr. Kr.) Na tej vazi je videti plavalca s tako čisto držo telesa, da služi lahko še danes za primer. Najstarejša zapuščina je ona, ki prikazuje sirskega vojaka na begu.

Tak način plavanja z udarjanjem nog je bil najbolj razširjen. Seveda so poznali tudi druge načine. Odisej se je rešil z plavanjem. Opis te rešitve v Odisejadi je gotovo v svetovni literaturi edinstven slučaj. Razberem tudi, na kakšen način je Odisej plaval. Dobra boginja Leukothea je Odiseju vrgla pajčolan, katerega si je ovil okoli prs, na ta način je plaval dva dni in dve noči. Jasen dokaz za prsno plavanje. Vendar iz drugih zapuščin razvidimo, da prsnega plavanja niso dosti upoštevali. Smatrali so ga za nekoristno in prepočasno! V pogledu koristi prsnega plavanja so se zelo motili. Mozaik iz rimske Afrike (sedaj v muzeju Sousse-Tunis) prikazuje stransko plavanje. S tem načinom plavanja si je tudi rimski vojskovodja Cezar rešil življenje pri Aleksandriji, ko je skočil v morje in plaval 300 metrov daleč na drugo ladjo.

Ne samo o plavanju, temveč tudi o skokih pričajo razne zapuščine. Več ali manj so skakali le za zabavo, in še to le na glavo.

Stari narodi so mnogo bolj upoštevali plavanje, kot v naši moderni dobi, ko žive ljudje, ki še danes nasprotujejo plavalnemu športu.

Vsakemu radioamaterju je potreben tednik

RADIO-LJUBLJANA

edini slovenski strokovni list za radiofonijo. Prinaša podroben program domače in 25 inozemskih postaj, v sliki in besedi poroča o delu slovenske in drugih postaj, o novostih v radijski tehniki itd.

Prosimo, sporočite nam svoj naslov, da Vam pošljemo list na ogled

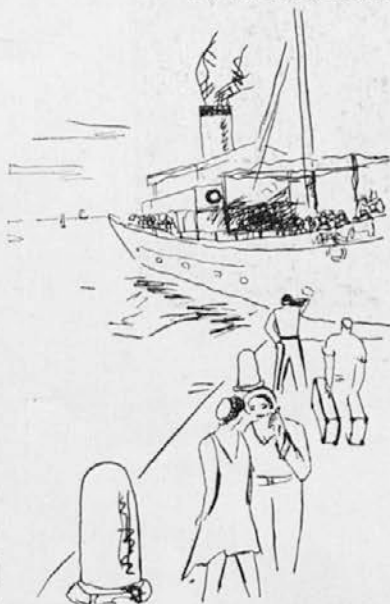
Radio-Ljubljana, Miklošičeva cesta 5

O potovanju

Pet rish Leona Kavčiča

Ljudje so, ki potujejo zato, da zapustijo kraj, ki jim ni ljub. Ljudje so, ki potujejo, da pridejo v kraj svojih želja. In so ljudje, ki potujejo, da se vendar zopet vrnejo, odkoder so prišli. Pisal pa je zadnjič popotnik, da v svoji mladosti ni nikdar želel potovati, da je rajši bral Karla Maya brez želja, da bi mu v resnici sledil na njegovih potovanjih. Sploh je najrajši bral in bral. Naključilo se pa je, da je potoval in še potuje, kakor da ga vodi nemirni duh večnega popotnika.

Zakaj potujejo ljudje za svoje »razvedrilo«? Ali je to beg pred samim seboj, ali zato, da nekaj več veljajo — kajti na potovanju je vsak človek več kot

Če prideš prepozno za eno minuto ...

Perspektiva hotelskega hodnika v samotni nočnih ur ...

tujini manjka vse, kar je domačega, ne doživijo prav nič, ker niso v stiku z ljudmi, temveč z mednarodno tujsko industrijo, katere objekti so.

Popotniki pa so, ki so veseli, da razumejo tem manj jezika naroda, čim bolj jih draži življenje tega naroda. Kako graciozna in subtilna, kako duhovita in globoka se zdi tista tuja žena, od katere razumeš komaj par besed. Nemo se pogovarjaš ... Ah, potni spomini! O čem govore popotniki, ki jih mukoma poslušáš? O posteljah in jedeh! Skoraj bi verjel, da so postelje bolj različne med seboj, kakor so različni ljudje. Zatisni oči in zapri ušesa, če slišiš pogovore veselih popotnikov in vidiš radostne obraze, ki so obsojeni, da ne vidijo ničesar, kar bi morali videti. Mene zanimajo prizori, kakor so nanizani tu z brzo roko: zakesnitev ladje, žalostno slovo ... V hotelu me popade detektivska strast, kadar pridem; ugibljem in tuhtam čevlje, vidim roke, kako so jih zagnale, vidim roke, kako so jih mirno položile. Vem, kje je radost, vem, kje je razočaranje. — Kadar odhajam: tu so prijatelji: vratarji, sobarice, slugi, ki se poslovijo od tebe z odprtimi rokami. In prav tak problem me zanima: potovanje z otroki, kam jih je dati, kako potolažiti in kako zadovoljiti, ko tvoje lastno zadovoljstvo ne pride več v poštev. Pa ne iz tega vzroka, da bi se bal potovanja v zakon, morda bo takrat šele pravo potovanje. Dozdaj sem najraje potoval sam in da sem

sam vedel — prav sam, za moj odhod in prihod. Prva dama v kupeju me ni nikoli zmotila, če je le potovala kakor jaz — sama.

Nikoli nisem potoval, da ne bi vedel, kam potujem. Popotniki, ki tako potujejo, so ljudje zase, rasa zase. — Morda ima tako potovanje prav posebno mikavnost. — Verujem, da mnogo večjo, kakor jo je imelo potovanje Kristofa Kolumba, ki se je nadejal, da se pelje v Indijo, pa je odkril Ameriko. Zato pa dosti manjšo, kakor tisto potovanje okoli sveta v povesti Julesa Vernea, ki se je končalo z dobičkom — enega dneva.

Kadar odhajaš: tu so prijatelji, ki se poslovijo od tebe z odprtimi rokami ...

Signal za odhod! Ali je bridka, ali vesela ločitev?

klopotanje koles, vrisk lokomotive, avtomobilsko hupo in parniško sireno ...

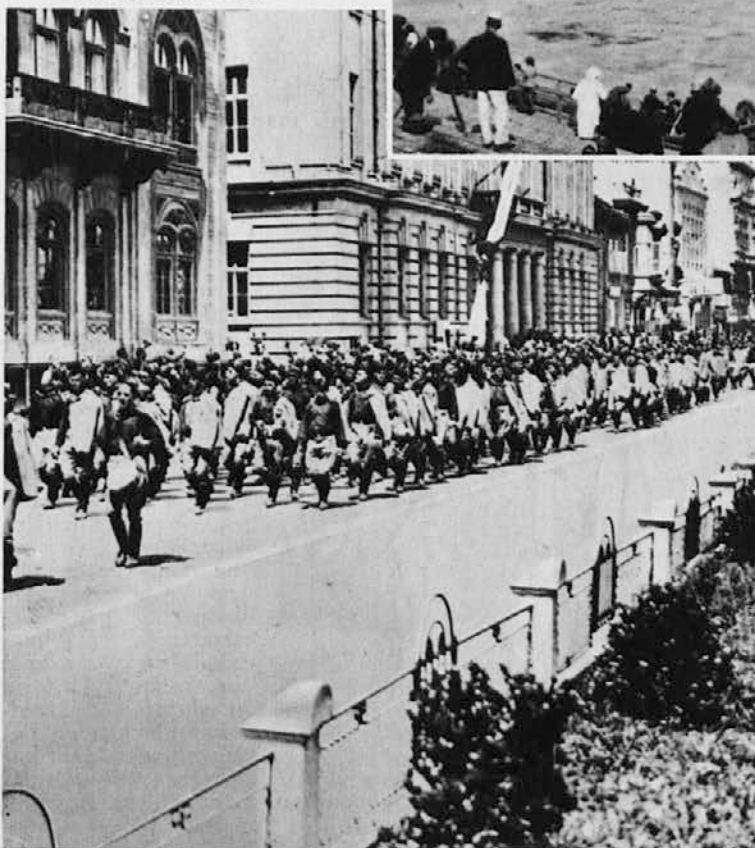
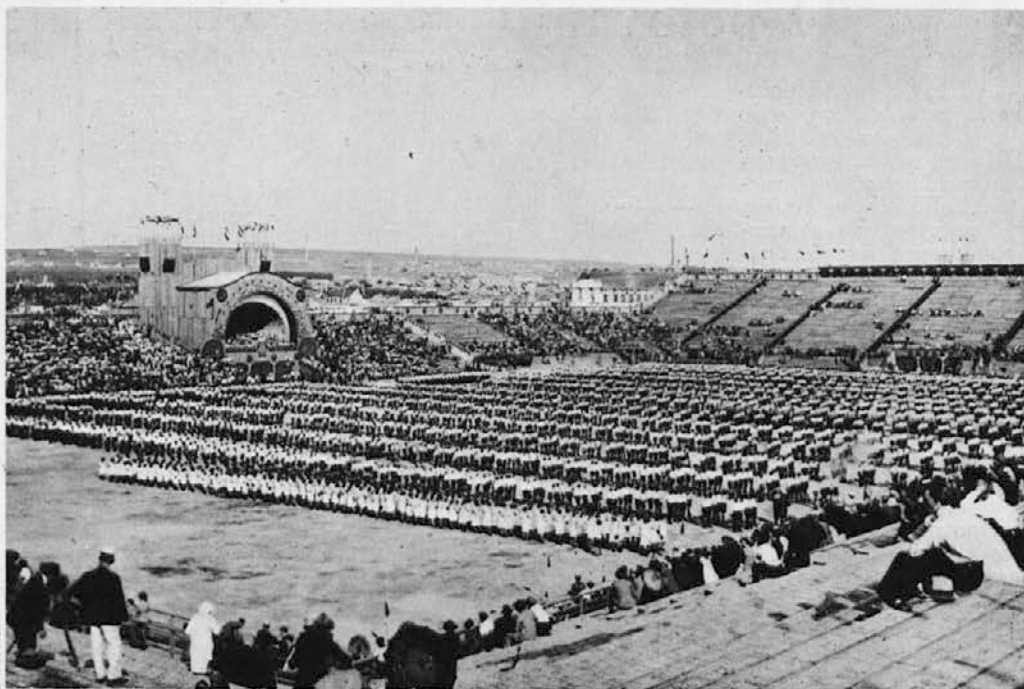
Tudi ta družina je prišla na počitnice z otroki, in jih hoče preživeti po indijansko

Vsesokolski zlet v Beogradu

V juniju 1930 se je vršil v Beogradu I. vsesokolski zlet Sokola kraljevine Jugoslavije pod najvišjim protektoratom Nj. V. kralja Aleksandra I. in Nj. Kr. V. prestolonaslednika Petra, ki je starosta Sokola kraljevine Jugoslavije.

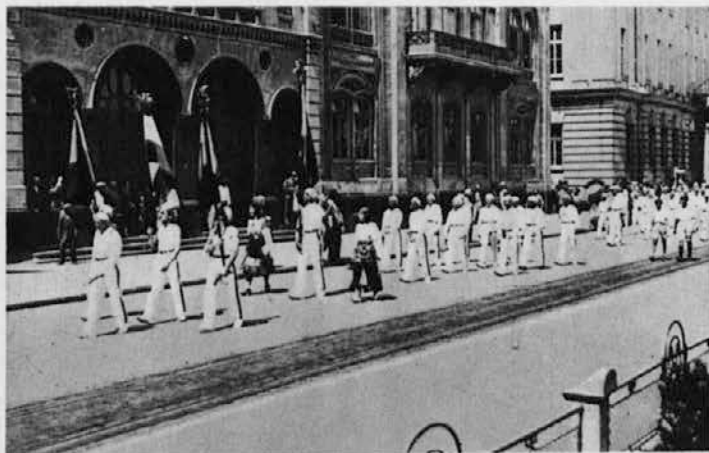
Vse slike: Slavia Press, Beograd

Desno: Šolska mladina poslušna na telovadišču pozdravni govor ministra prosvete g. Maksimovića

Českoslovaški Sokoli v povorki

Nastop članic na telovadišču

Rumuni v sprevodu

Gostje na zletu

Sokol lužiških Srbov iz Nemčije v sprevodu

Z glavnih zletnih dni v Beogradu

Vse slike: Slavia Press,
Beograd

Levo: Nj. Vel. kralj
Aleksander, Nj. Vel.
kraljica Marija, Nj.
Kr. V. prestolonasled-
nik Peter in prvi
podstarosta E. Gangl
pozdravljajo Sokole

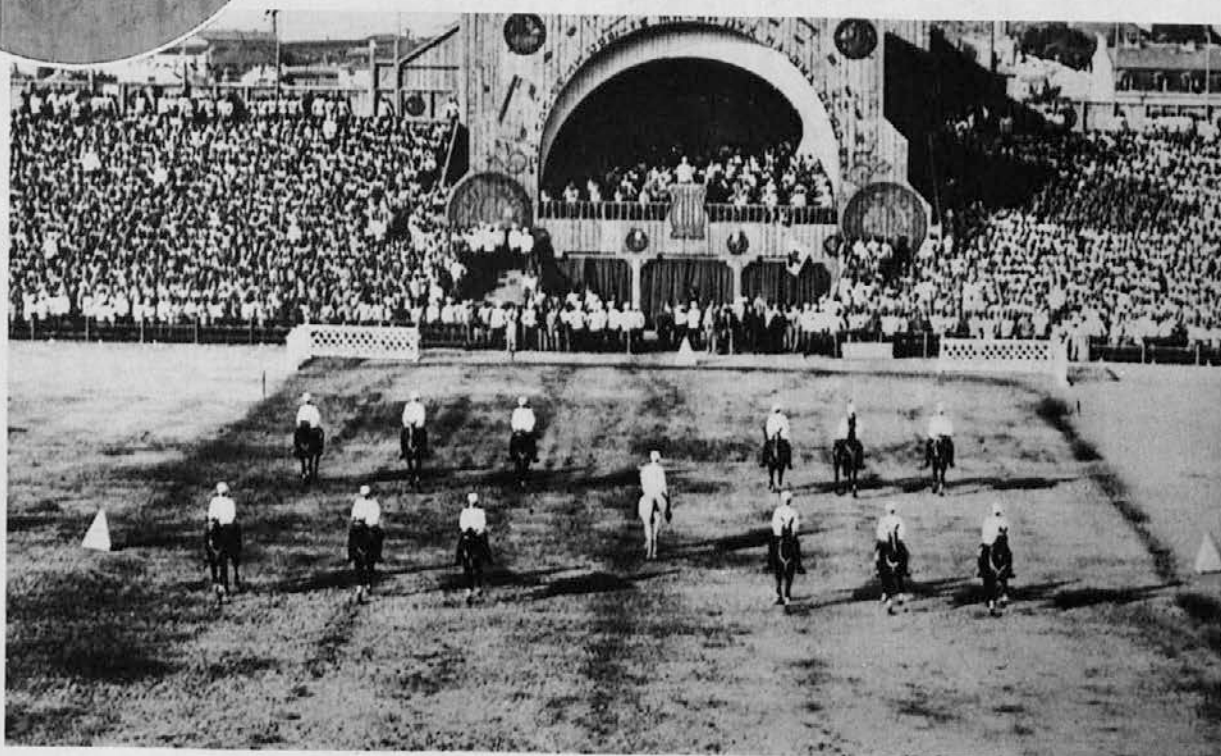
Starešinstvo Sokola kraljevine Jugoslavije v povorki v dneh šolske mladine

Zletni
dnevi naše
vojske

Oval:
Vojak v po-
polni bojni
opremi leze
preko umet-
ne ograje

Desno:
»Reprise de
manège«
Izvajajo
učitelji ja-
hanja oficir-
ske konjiške
šole. Spretno
izvajanje
na konjih
je izzvalo
veliko odo-
bravanje

Na Šmarno goro

1. Brod čez Savo v Mednem

2. Z nove plezalne poti na Šmarno goro (Westrova pot) iz Mednega

3. Znamenje ob poti

4. Pogled z nove poti v dolino Save

5. S poti Št. Vid-Vižmarje pri Tacnu na Šmarno goro. Pod mostom v Tacnu

6. Vrh Šmarne gore z Grmade

7. Na sedlu med Grmado in Šmarno goro

8. Z Westrovo poti

9. Stolp cerkvena Šmarni gori

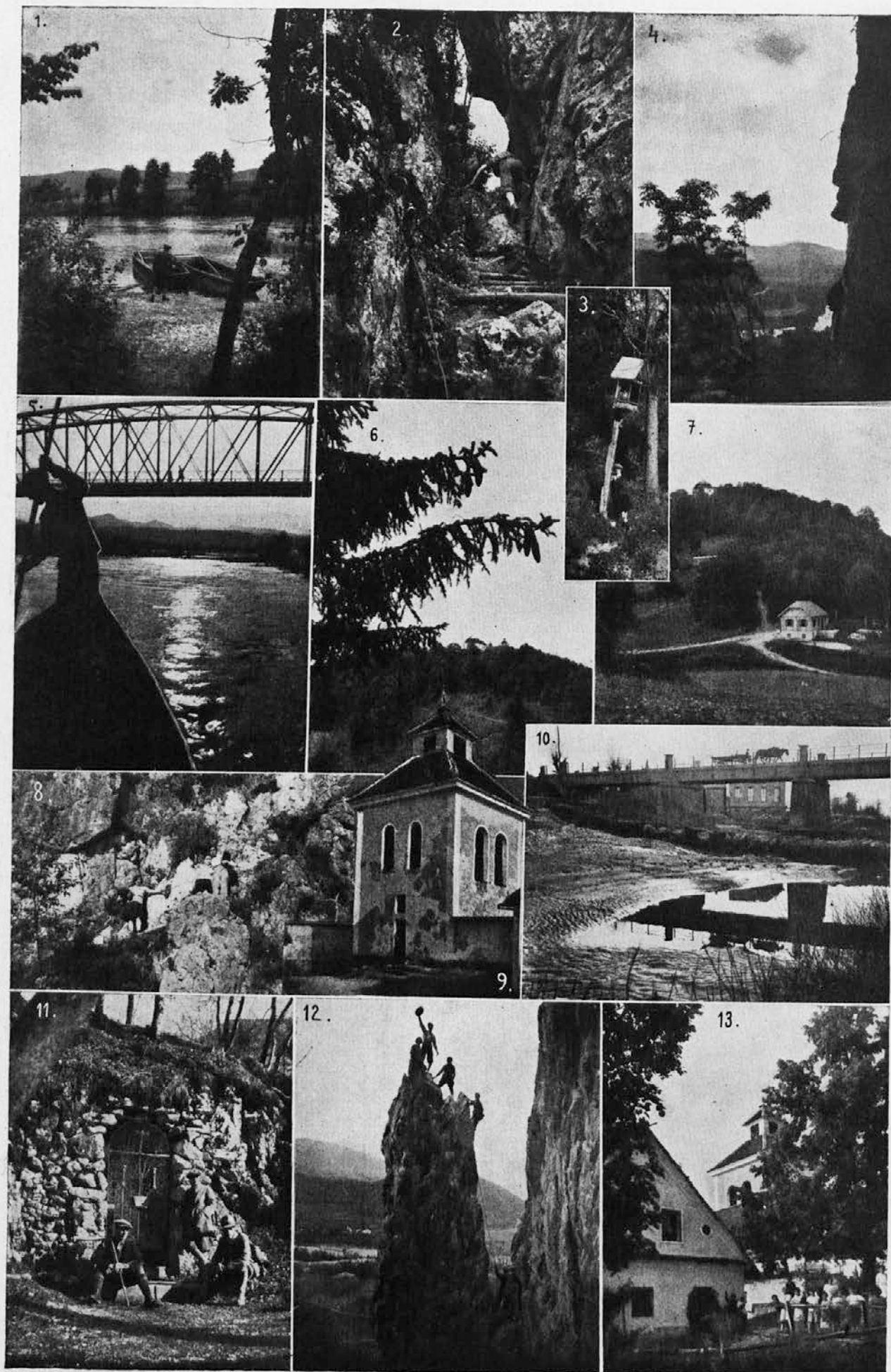
10. Elektrarna v Tacnu

11. Kapela sv. Antona pod vrhom

12. Šmarnogorski »turn«

13. Na vrhu Šmarne gore

Foto
»Ilustracija«

Šmarna gora

Eden najlepših izletov v ljubljansko okolico je nedvomno Šmarna gora. Njena izolirana in obvladajoča lega sredi ljubljanskega polja ni samo kot pojav eden najzanimivejših, nego tudi turistično najhvaležnejših. Komaj je potreba opisovati vrednost razgleda z vrha.

Svojčas je bil najprijetnejši pristop na Šmarno goro iz Tacna, a to ne po romarski poti mimo treh znamenj, ki je veljala za nedeljskega turista kot manjvredna, »ker romarska« (da si je dovolj strma, mestoma zelo grda, ker se ponekod križa z vožno potjo na Šmarno goro), nego čez tako imenovane »kuhinje«. Šel si zjutraj z vlakom iz Ljubljane ali pa peš do St. Vida, ob lepem dnevu silno lep užitek; danes te zavede do podnožja avtomobil. In prestopil si — bilo je v tistih lepih časih, ko v Tacnu še ni bilo mostu, nego samo brod — Savo ter takoj za razpotjem ceste Smlednik—Šmartno zavil levo čez travo v brdo, v »Kuhinje«. Kuhinje, ker si se tu potem kahal, kajti pot tód čez je v onih patriarhalnih časih veljala za turistovsko, za nekako ekstraturo. Sta dve kuhinji, Velika in Mala, nekateri pa razlikujejo celo tri.

Obe dve poti čez »Kuhinje« se pri tretjem romarskem znamenju, ena bližje ena dlje, združuje z romarsko potjo ter je potem do vrha skupna pot. Koliko časa te poti trajajo, nam natančno ni treba navedati, a kdor rabi s podnožja do vrha eno uro, rabi precej in je slab hodec.

V gostilni na vrhu si se okrepčal, v cerkvi z znanimi Langusovimi freskami pa priporočil Bogu. Za mladega človeka, za otroka, je Šmarna gora ne samo poučen, nego naravnost praviljen izlet, ako ima otrok tolačca za vsa prelestna čuda narave in zgodovine na tej gori. V prostori gostilne so še do nedavna visele slike iz pionirske dobe naše turistike, prav iz začetkov našega planinarstva, saj je bila Šmarna gora nekaj priden salon slovenskih turistov iz konca prejšnjega stoletja. Počasi pa spomini izginjajo in drugačen milje nastaja na tem izletišču.

Š Smarne gore si običajno sestopil na Medvode po lepi prodnati in solčni poti do Pirnič, odtam pa po cesti do samskega mostu v Medvodah in tam na vlak. Bil je to in je še danes silno hvaležen enodnevni izlet, ki pri njem ni treba forsirati telesnih sil in tudi ne hiteti. Pot kot nalašč za zdravje.

Po svetovni vojni, ko se je naša turistika razgibala za večje naloge, tudi Šmarna gora ni ostala nedotaknjena od novih težej. Mladi povojni turist je iskal skale in stene in našel je tega materiala tudi na skromni Šmarni gori dovolj. Kar čez noč je postal znan Šmarnogorski »turnec«, majhna plezalska partija, poleg njega pa Šmarnogorski »kamine«. Seveda je ta »pot« mogla postati prav tako malo splošen pristop na Šmarno goro, kot more postati Triglavska stena popularen pristop na Triglav. Ni pa na tem novoosvojenem terenu manjkalo tragičnih slučajev, kakor tudi ne komičnih situacij, porojenih iz prevelike plezalske vne. Vendar izraz mladine je bil pravilen in težnja, najti na Šmarno goro nove pristope, izdaja nepoznane in težje, je gotovo več ali manj neposredno povzročila otvoritev Westrove plezalne poti, ki se je izvršila pred leti. Ta novi pristop je danes kaj frekventiran; izstopiš na železniški postaji Medno, prepelješ se z brodom preko Save, odkjer imaš 5 minut do podnožja, nato pa zaviješ koj navkreber ter se po poti, ki je zavarovana s klini in vrvmi, povzpneš na Grmado, sosedo Šmarne gore, ves čas idoč po grebenu in uživajoč razgled (ob hudi pripeki pa te poti ni priporočati zaradi kačje zalege). Z vrha Grmade se spustiš na sedlo med Grmado in Šmarno goro, kjer se ta pot združi z romarsko iz Tacna ter si čez kakih 10 do 15 minut na vrhu pri cerkvi. Za sesto porabljaš lahko pot čez Pirniče v Medvode ali pa tudi ono čez Grmado, vendar pri razpotju pod vrhom Grmade ne kreneš levo, nego desno po grebenu in pobočju v dolino. Zaiti ne moreš.

Šmarnogorski izlet daje obilo hvaležnega motivnega materiala fotografu-amaterju; ne samo razgled z vrha, nego tudi kombinacijski izleti v okolico gore so motivno silno bogati. Izredno ugodne zveze avtobusnega prometa že reducirajo pešačenje na minimum in vse bolj postaja Šmarna gora težka zaradi — ljube komodnosti. Predno greš v goro, se oklopiš, ko se vrneš z nje v Medno, zopet lahko spereš v Savi s sebe prah in znoj in se osvežen vrneš v mesto.

Iz divje romantike Grmade, iz kraljestva Turnca in Kamina ni nove plezalske poti lahko zaviješ v idilična zatíja zelenih in zlasti pomlad rož bogatih trat in livad. Polna poezije je Šmarna gora in ne boš pozabil nikdar tega vrha, če si ga kot otrok obiskoval v razumnem spremstvu, in četudi si videl v tujini toliko in toliko lepoto.

Moderna higiena ust

Mnenja zobozdravniških strokovnih avtoritet o najprimernejših sredstvih za čiščenje zob in nego ust že stoletja hodijo različna, pa, in je kozmetična industrija evropskih in ameriških držav večinoma brez objektivne, znanstvene kritike pograbila vsako idejo, da bi vsula na človeštvo z bajno reklamo podprto ploho najrazličnejših čistil. Najprej so prišli zobni praški, nato zobna mila, za temi »antiseptične« ustne vode, zobne kreme, in zobne paste, peneče se z odločanjem in neodločanjem kisika, zobni kamen topeče in razkuževalne obenem. Po vseh deželah prisegajo različni zobni zdravniki na različna zobna čistila, pretežno ne kritično občinstvo množica pacientov pa ne vprašuje: Komu naj verjamemo? Na podlagi najnovejših dognanj je mehka, v danes priljubljena tubasti obliki pripravljena zobna pasta ali zobna krema v zvezi s prijetno okusno zobno vodo in dobro tudi vrzeli med zobni prodirajočo zobno ščetko ono sredstvo, s katerim lahko dosežemo neoporečno higieno ust in zob. Kakor že povedano, gre pri tem samo za mehanično čiščenje, ki ga pa ne smemo ogrožati s slabimi sirovinami. Na Nemškem porablja prilično 6 milijonov ljudi za vsakdanjo nego zob in ust Chlorodont. Poraba zobne paste znaša prilično 80 odstotkov vsoljne nemške porabe zobnih past. Pa tudi po drugih deželah, zlasti v prekomorskih krajih, je konzum zobne paste Chlorodont kar ogromen. Iz teh števil je torej razvidno, da vzrok razširjenja in splošne priljubljenosti tega zobnega čistila ni samo reklama, nego zlasti in poglavitno strogo znanstveni izsledki ki so že celo vrsto let vodili sestavo te zobne paste. Premasčeno medicinsko milo, ki ga je v zobni pasti Chlorodont samo neznatna množina, služi samo zato, da komaj zadostuje za razpotev ostankov beljakovin in tošč ter množin detritusa. Slednjic je omeniti, da se uporablja za aromatiziranje zobne paste najfinjše ameriško olje poprove mete, ki spriču rožnatega okusa poprove mete zobni pasti Chlorodont v vsakdanji rabi daje bolj kozmetično važno lastnost, zakrije slab vonj iz ust in zapuša v ustni votlini aromatično prijeten občutek svežosti in snažnosti. Naposled ima pa olje pristne poprove mete šibek antiseptični učinek, da lahko v rasti zadržuje neke plesnobne glivice in pospeševalce gnilobe. Iz vsega izhaja torej, da predstavlja zobna pasta Chlorodont idealno ustno-higiensko kombinacijo neoporečnega zobnega praška s premasčenim milom, kalijevim kloratom in ustno vodo, katere redna poraba že po kratki rabi preskrbi zdravo ustno vdolbino, lepe v prirodni barvi popravljajoče se zobe z zdravim in svetlo ohranjenim zobnim loščem.

Tajnost neodoljive lepote

DIVNE oči, vabljive ustne! Neodoljivi čar elegantne dame pojačuje privlačnost njenih sanjarskih oči z DELICA BROW, a njenim ustnam podeljuje KISSPROOF LIPSTICK čarobnost, da izgledajo kot pretvorjene v nežen rožni popek. DELICA BROW je posebna tekočina, potom katere postanejo trepalnice daljše, gostejše in lepo zavite. Dobiva se v črni in rjavi barvi ter se more uporabljati istotako za obrvi. KISSPROOF LIPSTICK daje ustnam mladostno svežost ter prekrasno barvo - kombinacija temnordeče in oranžne barve - ki je zbudila v Parizu pravo senzacijo. Barva je stalna. Ni drugega ruža, ki bi se v tolikšni meri prilagala prirodni barvi ust, kot ravno KISSPROOF LIPSTICK. Dobiva se v svetli, srednji in temni barvi. Z uporabo teh dveh preparatov znamke KISSPROOF se bo Vaša lepota polno uveljavila.

Delica Brow, Kissproof Lipstick in vsi drugi preparati Kissproof, kot puder, ruž za obraz, krema i. dr., se dobivajo v vseh boljših drogerijah in parfumerijah po zmernih cenah.

Kissproof Lipstick

Gen. zastopniki za Jugoslavijo:
HINKO MAYER I DRUG
oddelek za parfumerijo
ZAGREB

**KOLINSKA
TVORNIKA ČIKORIJE
LJUBLJANA.**

**PRAVA
KOLINSKA
ČIKORIJA**

Akad. slikar g. Tone Kralj s soprogo na So. Višarjih

Krog spodaj: Pozor, fotograf!

Študentka

Foto M. M.

**Pozdrav
„Ilustraciji“!**

Ervina Wrischerjeva

odlična igralka Šentjakobskega gledališkega odra v Ljubljani. Iz prvih, skromnih začetkov dijaških igranj se je E. Wrischerjeva razvila v izraz tistega igranja, ki pomeni prehod iz začetništva v resnično, verno sodoživljanje vloge. Njeni igralski liki: Pepina v Školjki, François v Grožnji, Anny v Gradu, Jacinta v Pohujšanju, ne pričajo o posnemalnosti, temveč o dobri šoli in o ubranosti.

Foto Pogačnik ml.

Kadar je najbolj vroče...
tudi pri nas v Dobovi deli tolažbo mlad Makedonec
z mrzlim sladoledom

Looski blagor. Doja izredno stara divja petelina, težka 4'15 kg
in 4'05 kg, je ustrelila na petelinovem lovu Voklo pod Po-
kljuko gde. J. Č. z Bleda

Krotilec kač v Tunisu. Ujete kače večkrat nočejo jemati hrane, zato jim krotilec kač siloma daje hrano iz mleka in jajc, ki jo pliva s pomočjo nekakšnega livnika

Tipično pokopališko mesto pri Kairuanu (Tunis). Na glavi vsakega groba je hrana za mrtveca. Vsi grobovi gledajo proti Mekki, da se bo mogel mrtвец ob vstajenju takoj orientirati

Medine, mesto v Tunisu, kjer stanujejo prebivalci kakor v rovih in k vsakemu »stanovanju« vadijo od zunaj posebne stopnice

Film

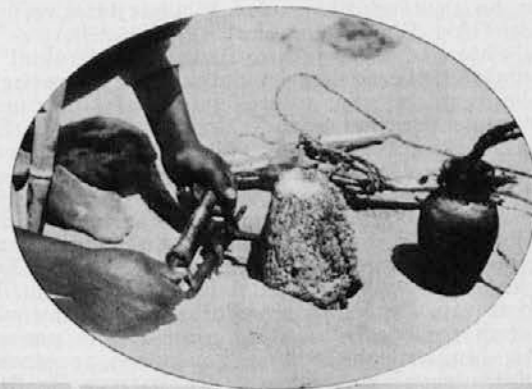
Desno:

V vsej severni Afriki prizadeva preskrba z vodonajvečje skrbi. Cisterne, ki jih je napolnila v času dežja dragocena dežeonica, zapro s posebno arabsko varnostno ključavnico

Na robu puščave

Prinašamo par slik iz severne Afrike, pokrajin ob Sredozemskem morju, ki jih valovi letoviščarjev še niso preplavili. Slike so iz prvega kulturnega zvočnega filma berlinske družbe Ufa

Pp.

Sure iz korana so vrezane v les in izposojajo jih marabuji (duhovniki) ukaželnim pastirjem, ki se jih naučijo na izust na paši v stepah južne Tunezije

Matmata, podzemeljsko mesto v Tunisu. Prebivalci »stanujejo« v rovih, celo javni uradi, n. pr. pošta, so tu nastanjeni, kar kaže naša slika

Škorpioni za kosilo —! Četudi je ugriz škorpiona smrtno nevaren, kljub temu jih derviši — sveti ljudje — jedo žive

Obešenjakova Tončka

Premijera v Elitnem kinu Matica
Rol Amuda

Ita Rina, Ljubljanka Ida Kravanja
v glavnih vlogah svojega novega filma
»Obešenjakova Tončka«

Tretji film z našo Ita Rino, ki smo ga videli v Ljubljani — Obešenjakova Tončka — je prišel na spored šele po dolgih napovedih in reklamah in sicer pod značko zvočni film. Ako najprej absolviramo zvočno plat filma, moramo reči, da je bil govor šele naknadno filman ali po novem povedano: sinkroniziran, kar je mogel gledalec spoznati iz tega, da se večinoma nista ujemala zvok glasu in pa slika glasu, da je na pr. slika igralčevih ust kazala glas v

a-legi, zvočni part je pel pa — i. Tudi drugače je bil ta zvočni film produkcija Karla Antona kuriozitetna zase, predvsem po razbijajoči in tuleči spremljavi, sredi katere si si zaželel — starih orkestrrov, ki bodo zvočni film najbrž tudi spet spodrinili. Kajti godba tega stila je preprosta barbarizacija, ki se ne more dolgo držati; in zdi se, da je zvočna tehnika za reprodukcijo konjskega rezgetanja, zvižganja in ženskih pretefov do danes baš dovolj zrela, da pa bo za umetniški zvočni film verjetno vselej premalo.

Tekst filma je napisal »drveči reporter« Egon Ervin Kisch in ta tekst je kič. Scenarij je iztuhlat Willy Haas, izdajatelj berlinskega tednika Die Literarische Welt, in oba gospoda, zaprisežena naturalista, naj ne mislita, da sta se s tem postavila. Režiral je menda Karl Anton, produkcija je češka in eno vidnejših vlog je igrala Ita Rina.

Vloga: Dekle Tonka pride z dežele v mesto, postane članica javne hiše; v domači vasi je zaljubljen v Tonko kmetski fant, a dekle ga ne mara onesrečiti. Vrne se z dopusta v mesto k obrti nazaj. Ko se pri lastnici podjetja zgleda dva gospoda s kriminalnega urada: Nekemu obsojencu na smrt naj se izpolni poslednja želja. Vse dame se odstranijo, Tonka pa se odloči. Po povratku mora na cesto zaradi »ugleda hiše«, jame propadati in propade popolnoma. Jan, kmetski fant, jo končno po nepotrebnih ovinkih odnese povoženo, blazno... Tonko igra Ita Rina.

Ita Rina ni Asta Nielsen, zato so v filmu, ki režijsko predstavlja najzakotnejšo kvaliteto, scene, ki so naravnost ordinare zaradi same diskrepance in naivnosti. Resnica: Ta tekst je Kischev umotvor in zato brez nog in glave in sam na sebi ordinaren, tako zelo ordinaren, da ga Asta Nielsen za nobeno ceno ne bi igrala. Naša Ita Rina je pa, po mnenju teh filmskih podjetnikov, baš dobra umetnica za ta libreto, vendar po našem zakotnem mnenju letita oba: tekst in Ita Rina. Meni postaja te naše sposobne igralke žal, ne morda zaradi kakšnih šentflorjanskodolinskih čednostnih predsodkov, temveč zato, ker pod takimi režiserji in s takimi libreti ter kapacitetami ne bo prav nikamor prišla. Režiser — to je vendar zmožnost in dolžnost, kapirati igralca in ravnati z njim, tako je vzgojil Lubitsch Polo Negri, ki mu jo je potem Amerika skvarila, tako Stiller Greta Garbo, tako je Joe May iz Amannove napravil naravnost vredno začetnico itd. Tile češki gospodje pa ne vedo niti s kamero kaj začeti, kaj šele z igralcem, niti s prostorom, ki je eden najzabitejših, kar jih poznam iz filma, da o notranji organizaciji scen sploh ne govorim. Botticellijski naturel lte Rine absolutno ne spada v zatucani naturalizem kischevskih fantazij in čeških režij, zato mislim, da si bom oddahnil, ko jo bom videl igrati z Vladimirom Gajdarovim. Bila je tudi v tem filmu kaj simpatična in močna, čim je imela zaigrati kak lirizem, tako na pr. zlasti v končnih scenah, predstavljajočih njen delirij. Ali ni v tem najlepšem delu filma stopil na platno fantazijski svet našega Ivana Cankarja?

O opereti

Opereta je bila sprva izdelek kritičnih duhov, ki so veliko opero grajali in jo posmehljivo posnemali. Ta smer operete (najvažnejši njen zastopnik je bil Offenbach) je bila torej parodijska opereta, četudi se niso zadovoljevali s tem, da bi samo pačili tekst in godbo velike opere. Offenbach in njegovi učenci so imeli tudi svoje lastne, neodvisne bistroumne domisleke. Prvina vsega je bila melodika. Če je pesem postala popularna, je to pomenilo, da so jo povsod peli in žvižgali, bila je »slager«. To je torej bila pesem, ki jo je dromljal vsak kočijaž, žvižgal vsak čevljarski vajenec, ki je vsakogar neznosno razkačila, če jo je slišal — dokler je seveda ni sam pel. Kljub temu v teh popevkih ni bilo nič zanikarnega, nič solzavega. Bile so to kratke, predrzne popevke, dovtipne v besedah in godbi, ki si jih je bilo mogoče hitro zapomniti. Offenbach je izdelal na stotine takih stvaric in še danes poslušalca elektrizira njih jedrovitost. Parodijska opereta je v pravem zmislu pariška opereta.

Druga postaja operete je Dunaj. Tu je zadeva postala malo resnejša. Opereta je postala samostojna umetnina in se ni več nanašala na druga dela. Dunaj je dal opereti svojo lastno značko: melkočutni poklon življenju na zemlji. Njena filozofija je bila prosto po Horacu: »Živi danes, kakor le moreš veselo, jutri boš že umrl in od vseh pozabljen!« Poklon življenju iz obupa, toda nikoli pozabljenje bolečine — to je dunajska opereta. Njena značka je koprneči valček, vdano-hrepeneča melodija. Tekst teh valčkov je bil postranska stvar. Vino, deklice, sreča, ki je jutri že ne bo več. Dunajskega valčka (Johann Strauß) niso peli, ampak plesali v navadni oštariji in na velikih dvornih svečanostih; bil je narodna lastnina. Avstrija je postala dežela dunajskega valčka. To je bila solzava opereta, ob njej so se smejali in jokali. In vendar so Offenbacha peli in Strauša plesali.

Sledeča postaja (moremo reči tudi: zadnja) je bila Budimpešta. V Budimpešti je bila otožnost še otožnejša, vino še bolj črno. Bolesti niso napovedovali za jutri, bila je že davno tu; sreča ni mogla jutri izginiti — že davno je ni bilo več. Zareča ubranost je bila v budimpeštanski opereti. To ni bil počasen ples ob prepadu, to je bil ples na vulkanu. Pot operete je bila zaključena. Lahkomiselnost, otožnost, obup — opereta je bila mrtva.

V povojni dobi se je rodila nova oblika muzikalne burke. Danes so živci gledalcev prenapeti, morda zato ne zahtevajo nobenih težjih domislekov. Gre jim za tako zabavo, kakor jo zahteva današnji čas. Sodobni opereti je ostalo prav malo prejšnjih tradicij; toda prav zaradi tega je danes opereta brez stila in brez prave zveze s časom.

Ali je upravičena muzika samo za zabavo, ali živi muzika svoje pravo življenje tudi takrat, če služi samo za zabavo, v lahki in veseli, v široki in preprosti opereti, narodni pesmi ali v kupletu, lahki popevki? Da, mogla bi živeti. Narodna muzika je jedro evropske muzike. Toda stare popevke so danes zarjavele, ker so iz časa, ki je duševno živel popolnoma drugače. Opereta danes nima stila, ali ga pa ne more najti. Danes manjka opereti vse: nikoli gledani prostori, kretnje take, da jih gledalec ne pričakuje, svetloba nikdar taka, kot je v resnici, temveč vedno drugačna, kakor zahteva to razpoloženje prizora, obleke take, kot jih nosijo na luni. Domača norčavost in

Tipična orsta dečkov in deklet v sodobni opereti s svojimi kretnjami in gibi poživlja sceno in njen prostor. (Iz operete »Dolarska princesa« v ljubljanski operi, članice baleta in zbora
Foto »Ilustracija«

Gospa Poličeva o sebi in o opereti

Morda je res, da je igralec že po svojem temperamentu izbran za tiste svoje vloge, ki jih zaigra najbolje in najbolj zbrano. In ko sva se pogovarjala z gospo Šefko Poličevo o ljubljanski opereti, je žarela iz nje tista dražest in neunesljiv temperament, ki vodi njeno igro in petje v glavnih vlogah subrete ljubljanske operete. Njen temperament je tržaški temperament, ki je tako različen od ljubljanske nezavedne hladnosti, kakor je Ljubljana daleč od Trsta. To-le mi je povedala:

»Rojena sem bila v Trstu — Lepuševa — vzgojena in vzrastla sem v Trstu. Dragutinović me je uvedel na gledališke deske, svoj glas sem šolala na Dunaju. Po prevratu sem pela na mnogih jugoslovanskih odrih operne in operetne vloge. Rada pojem v operi in to-le so moje najljubše operne vloge: Lola v »Cavallerii rusticani«, Jutka v »Daliborju«, Marinka v »Prodani nevesti«, Suzana v »Figarovi svatbi«, Doroška v »Švandi dudaku«, Musetta v »Boheme« in druge.

Toda mojemu temperamentu in značaju najbolj ugajajo živahne operetne vloge, ki jih pojem iskreno rada iz svojega prepričanja in vere v potrebo operetne kulture.

In to kljub temu, da je danes naša opereta nekakšna pastorka, to se pravi, da ji ni odmerjeno tisto samostojno mesto, kakor bi ji moralo biti.

Opereta ni in ne bi smela biti samo cenena zabava za občinstvo, ki sicer ne pride v gledališče, temveč mora biti baš za tako občinstvo vzgojni faktor s svojo — četudi lahko — muziko in vedrim tekstom lahkih zapletkov in razpletkov.

Res je, opereta pri nas ne more biti nikoli to, kar je opereta velikim mestom. Luksuzna oprema odra, razkošne toalete, muzika in tekst vzeta iz miljeja ljudstva in krajev, kjer se je opereta rodila, to ne bo mogoče nikdar uglasiti z našimi kraji, z našimi mislimi in — našimi sredstvi.

Zvezo z odra s kulturno-revno publiko v parterju je mogoče hitro doseči z lahkimi dovtipi in nedolžnimi komičnimi scenami. Drugo pa je: utemeljiti potrebo operete v kulturnem razvoju. Koliko je slovenskih operet, ki bi mogle zadovoljiti sodobno časovno in krajevno mišljenje?

Poleg tega imamo zbog prav kratke tradicije rešiti še polno problemov, ki so zgolj tehničnega značaja in poudarjajo važnost režiserskega dela. Ni malo, da se tehnično izvežbate peti in hoditi obenem, govoriti ali peti in obenem plesati. Zato je treba vaj! Da koreografija baš v opereti ni malo važna, je razumljivo iz sodobne zamisli operete: gibanje in gibanje na odru, široko zevajoči prostor med tremi odrskimi stenami je treba izpolniti z gibajočimi se osebami, s petjem in z iskrečimi dovtipi, ki vžgajo poslušalce.

V teh stvarih dela naš operetni ansambl danes prve korake, toda volja je vztrajna in igralska navdušenost, če sluti publiko, ki igralca razume, nič manjša.

Popravki

V 5. številki str. 166 pri sliki »Dolina Soče« mesto olje, pravilno: perorisba.

V 6. številki str. 201, opomba, Zgradba na str. 198, pravilno 199. Srednja slika spodaj na str. 199, pravilno: 198. Desna spodnja slika str. 199, pravilno: 198.

V 7. številki str. 224 prva slika ni sv. Naum, temveč sv. Zaum. Razlika je približno tako velika, kot če bi pri nas zamenjali Crngrob s Šmarno goro! (Sv. Naum je iz 9. sv. Zaum iz 14. stoletja.) Spodaj: Sv. Jovan se imenuje Bogoslov in ne Bogoslav. (Bogoslov je slovenski bogoslovec.)

Ga. Šefka Poličeva, subreta ljubljanske operete v svojih vlogah. Od leve na desno zgoraj: poštarica Kristina (Tičar), Hannerl (Pri treh mladenkah), Ellinor (Zmagovalka oceana); spodaj: grofica Marica (Grofica Marica), Anina (Beneška noč), Dorotka (Švanda dudak)

Foto: Bešter, Pogačnik, Viktor

pariška eleganca, groteskna satira in obrepljiva premoč čudnega sveta na deskah — to naj bo značaj operete. Opereta naj vrže gledalca v divjo neresničnost, kjer pa bo vendar našel sebe in svojce v karikaturi, toda nikoli ne žaljivi, nikdar šolmaštarski in vendar vzgojni. Daleč proč od kraja, časa in naroda in vendar vsa zgovorna o zadnjem važnem dogodku dneva. Predvsem pa bodi neka enotnost v sceneriji, opremi, petju, igri, plesu in tekstu!

Govorili so nekda, da pri nas prave operete ne moremo imeti. Nimamo tistih ljudi, tistih svetskih ljudi, s svetsko pozo, eleganco in obliko. Da zato tudi v najboljši izvedbi in izvrstni igri opereta ne more nam biti to, kar je milijonskim mestom. Da, prav, Opereta je zrasla iz velemest in tudi iz kulturnega miljeja. Kulturni milje je tisto, kar je rodilo parodistično opereto prve, pariške dobe. Kulturni milje ima Ljubljana, ima tudi malomeščanski milje in ga bo imela, dokler ga ne bo sama odvrгла. In zakaj bi to ne bila snov za slovensko opereto, parodijo našega življenja in nas vseh? Da bi morali vsako opereto igrati v tisti obliki in istem izrazu, kakor jo igrajo tam, kjer se je igrala? Ne, ni potrebno. Opereta, igrana pri nas, v našem gledališču, s slovenskimi igralci, v slovenskem jeziku, naj ima svoj lastni izraz, plod slovenskega operetnega režiserja. Zmešaj vse, preobrnj, črtaj, daj besedam slovensko, ljubljansko poanto, koncentriraj satiro, ironiziraj in kreši naš, slovenski smeh! Zlij vse v skrivnostno, čudno-opojno svetlobo daljnih krajev, a domačih ljudi, vodi počeče igralce v pisanih, fantastičnih kostumih ob zvoku instrumentov in v veselem plesu!

Da smo Slovenci čemerni ljudje? Bodi! Da naš dovtip ni dovtip, ni iskreča domislica, ampak komaj kvanta? Da! Pa zato ta parodirana ugotovitev ne bi bila nič manj dober dovtip, če bi se videli na odru kakor v zrcalu, razgaljeni pred samimi seboj, v vsej revščini in bednem oštarijskem, »slovenskem« (hm!) navdušenju.

Morda bi nam dala operetna igra, sodobno pojmovana, stil naše družabne oblike, morda bi nam izgnala fanatično malomeščanstvo, ki živi v krvi in noče umreti. Morda nam bo dala širši pogled v življenje. Dovolj bo storila, če nam pokaže zrcalo in v zrcalu — nas same. Da bi le ne bili preveč neokretni in tako strašno težki in tako zamerljivi in tako malenkostni!

Ga. Ribičeva in g. Drenovec
(Dolarska princesa)

Ga. Poličeva-Anina (Beneška noč)

Vse slike: foto »Ilustracij«

G. Peček in ga. Balatkova
(Dolarska princesa)

G. Gostič, ga. Poličeva, ga. Balatkova in g. Povhe (Dolarska
princesa) — Desno krog: Scena iz »Beneške noči«: trije se-
natorji (Rus, Povhe, Šimončič)

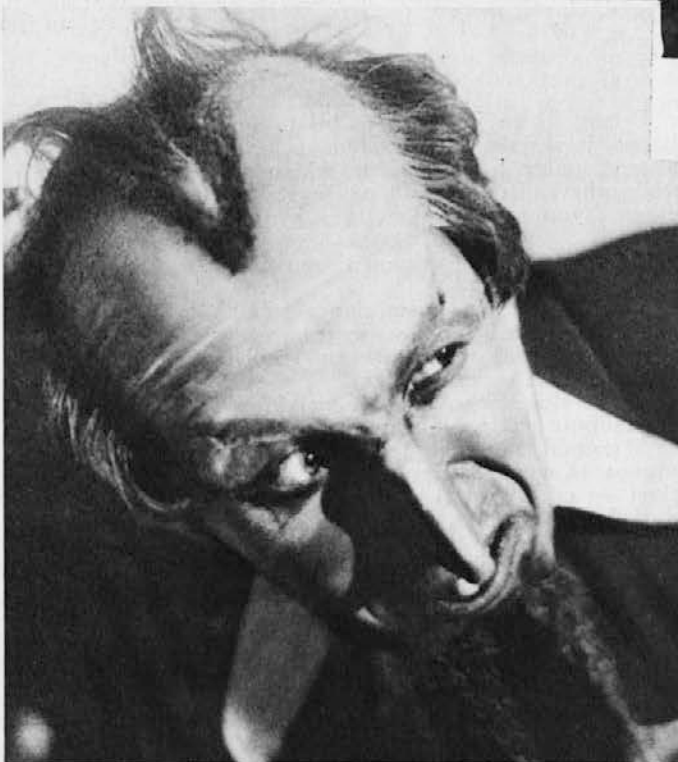
G. Peček-Dick
(Dolarska princesa)

*Elvira Kraljeva, prva
dramska igralka
(v »Snegu«)*

Paula Udovičeva, operetna diva

Vse slike foto Japelj, Maribor

*Vladimir Skrbinšek, v vlogi Konkordata (»Pohujšanje v
dolini šentflorjanski«)*

Mariborsko narodno gledališče

Ferdo Delak

Septembra 1919 je otvoril Hinko Nučič z malim, a poštvovalnim ansamblom prvo redno sezono slovenskega gledališča v Mariboru. Tako je dobil Maribor svojo največjo nacionalno in umetniško pridobitev, ki nudi sedaj po desetih letih svojega obstoja pestro repertoarno sliko, preko štiri sto uprizorjenih del. V prvih dveh sezonah je Nučič podal celoten pregled slovenske dramske literature, izbrana dela jugoslovanskega repertoarja in najmarkantnejša dela svetovne literature. Dramo sta vodila kot režiserja Nučič in Milan Skrbinšek, ki je vršil tudi nalogo dramaturga, opero kapelnika Parma in Vogrič, opereto, ki je pomagala vzdrževati dramo in opero, pa Povhe.

Za Nučičem je prevzel upravo Valo Bratina, ki je skupno s Skrbinškom vodil umetniško stran teatra in izdelal skoroda izključno literarni program, ki je bil za mlado mariborsko gledališče menda prenagljen. Za tema dvema upravnikoma je imenovala država sedanjega upravnika dr. Brenčiča, ki vodi že deveto leto mariborsko gledališče in ga je srečno pripeljal preko vseh kriz in draginskih valov. Bil je sicer prisiljen po šesti sezoni ukiniti opero, katero je pod njegovo upravo vodil ravnatelj Andro Mitrovič, toda z režiserji J. Kovičem, Tepavcem, Vladimирjem Skrbinškom in Pregarcem je skrbel za umetniško delo. Z gostovanji vzbuja mariborsko gledališče sistematično smisel za dramsko umetnost, ki vzgaja v obmejnih delih Slovenije gledališko občinstvo. Mariborsko gledališče je dalo ljubljanskemu in drugim odrom vrsto nadarjenih igravcev: Simenca, Lubejevo, Janka, Bratuža, Burjo, Gregorina, Jermana in druge. Igravci, zaposleni v drami in opereti ter v kaki lažji operi, tvorijo danes enoten delaven ansambl. Omeniti je treba igravce: Daneša, Groma, Kraljevo in Dragutiničevu, v opereti pa, katero vodi kapelnik Lojze Herzog, naglo se razvijajočo Udovičevu in Hrastovića ter na novo angažirano subreto Renčljevo.

*Dr. Radovan Brenčič,
upravnik mariborskega gledališča*

*Josip Daneš,
popularni komik*

*Jože Kovič,
glavni režiser*

Gospod urednik! *Ne izzivajte! Sem radoveden, kdo bi mogel spisati konec brez mene! Čutim, da Vas imam v rokah. Kaj če ste mi le nasledli ter Vas pustim brez konca.* Neznani avtor

Oktavo višje....!

(Dalje.)

Ilustriral Olaf Globočnik

XIV.

Prestrašeni obraz gostiteljice se je splašil v nemi grozi. Z rokami se je lovila ob vrata, roke so bile prekratke, ali so prsti drhteli tako, da jih ni bilo mogoče skrčiti za prijem. Zdrsnila je na tla in pred njenimi očmi je plaval obraz z neizrekljivo grozo v votlem pogledu in zmršenih laseh. Svet se ji je pogrezal v nič, tema jo je objela kakor v temnih nočeh na samotnem potu. In prav tu se ji je zopet zabliskal obraz, oduren in mračen, zdaj so segle po njej močne roke, bliski so križali razgrete misli, bobnelo je, kakor da hodijo po njeni glavi, krik je prerezal bobnenje, padala je v nič, v temo, v grozo in ni vedela prav nič več, ali živi, ali umira.

To se je zgodilo tedaj, ko se je zdrzil tudi njemu obraz in so mu zatrepetale mišice na licih. Nervozno je potegnil iz ust cigareto in jo vrgel nekam na tla. Rahlo se je zazibal, ko je stopil proti vratom in dvignil trepetajoče telo. Z desnico je zaprl vrata.

Nyni so se odprle oči in prvo, kar je videla, je bil bled obraz žene, ki je ležala na drugi strani divana. Nato je začutila mrzle kaplje na svojem čelu in je videla, da se je dotaknila roka s prstanom. Vedela je, da je Vladimirjeva. Toda njen pogled je švignil tja, kjer je stal oni drugi. Videla je njegov prepadli obraz, prisegla bi, da ve za njegove misli za tistim strnim čelom, ki si je kakor plug rezalo svojo pot v lase. Videla, da sta se ujela njuna pogleda in da so se njemu namršile obrvi.

Nato se je oprijela Vladimirjeve roke in vstala.

To, kar je zdaj razmišljal Vladimir, so bile zmešane misli s še bolj zmešanimi čustvi. Obraz žene, ki je nezavestna ležala pred njim, je poznal. Kakšna čudna usodnost! Zdaj v tej uri, ko se bliža odločitev, so se našli štirje, ki si tega nikoli niso bili želeli. Toda zdaj je prišlo do tega in usodna sreča naj odloči o njihovem življenju in smrti.

Spregovorili niso med seboj niti besede, to, kar se je zgodilo v sobi pred kratkim, je bilo daleč za njimi.

Prvi trenutek nato jih je zbližal in zvezal s tajnimi nitmi iste usodne zakonitosti.

Pred njimi je ležala žena, ki se je nekoč žrtvovala za vse tri. Vsa ta zgodba je spadala v zgodovino teh štirih življenj, toda zato to srečanje ni bilo nič manj razburljivo. To blede lice žene je govorilo povest noči in tistega strašnega trenutka, ki je plašil sreča treh in stopnjeval iz leta v leto divjaštvo tretjega.

Ta žena je ljubila onega, ki je pomandral njeno ljubezen, jo iztrgal iz mirnega življenja in jo privedel na rob propada. Tedaj ni rekla niti besedice, ko jo je bil pahnil v dno in je sama vzela nase krivdo zločina. Tedaj mu ni tožila, kar je trpela —

Toda zdaj so vpile njene zaprte oči in blede lica. Ni se ganila, toda njeno telo je drhtelo, njene roke so lovile po zraku opore, ki je niso mogle doseči. En sam bi bil mogel nekoč reči besedo in vse bi šlo v pravem teku, ki bi ji ga nudilo življenje v ljubezni.

To tiho grozo je pretrgal vzklik Nyni. Pogledala je skozi okno in je videla, da je hiša obkoljena in da je pravkar privozil še en avto.

Prekinila je tišino in rekla z zamolklim glasom:

»Adolf, če ti je življenje drago, pojdi!«

Bile so prve besede, ki jih je spregovorila to jutro, in čudila se je sama, da jih je sploh mogla izreči. Prvikrat po dolgem času je nagovorila njega s krstnim imenom v resni skrbi za njegovo življenje.

Vladimir se je ugriznil v ustnice in gledal v Nyno. Tega, kar se je zdaj godilo v njej, ni razumel, razumel ni sploh nič več in stal je v sobi, kakor da je pohabljen, kakor da je nepotreben kos pohištva. Iskal je s svojimi očmi v obraz moža, ki mu je stal nasproti, pa ni mogel utrnuti z njega niti rahle nade na nekaj, za kar je prišel danes zjutraj po zidu v to sobo. Grebel je z razumom v čas in pričakovanje zastoj. Tu pred njim je viselo belo platno, riši in piši po njem, kar in kadar hoče!

Zdaj so se začeli po stopnicah koraki, počasi so prestopale negotove noge od spodaj navzgor. Zdaj je morda bil še čas — —

Nyna se je ozrla še enkrat nanj.

On je zamahnil z roko —

Kar naj bo, naj bo!

Zdaj so se že razločili koraki. Dva ali trije moški morajo biti.

Zdaj so utihnili.

Zdaj so zaškrípale stopnice.

Ena, dve, še trije koraki.

Kljuka se je upognila, vrata so se odprla.

V sobo je stopil gospod Franc z revolverjem v roki. Hip nato se je ozrl na zid in začuden gledal še bolj čuden prizor v tej majhni sobi. Roka z revolverjem se mu je pobesila.

XV.

Prizor, ki ga je videl, je bil takle: Na divanu je ležala blede dama z obrazom navzgor, poleg nje Vladimir, ki so se mu mršile obrvi. Tam v kotu pa je stala pred nekom Nyna in ga zakrivila s svojim telesom.

Zdaj je prebodel gospod Franc tišino in vzkliknil:

»Še enega tička imam danes seboj —«

Za njegovim hrbtom se je pokazala glava in nato ostalo telo vitkega gospoda v elegantni, črni večerni obleki.

Ko je stopil v sobo, se je priklonil.

Vladimir ga je hip nato spoznal. Bil je mladi gospod, ki se ga je spomnil z onega čudnega »Karnevalskega rajanja« in še odnekod — od takrat, ko so se začeli plesti vsi ti čudni dogodki, ki jih ni hotelo biti konca.

Nyna je strmela v strop. Kaj se je godilo za njo, ni videla in si ni želela videti.

Položaj je bil tako zmeden in tako mučen, da došleca nista vedela, kaj bi počela.

Zdaj se je zganilo nekaj za Nyninim hrbtom in Adolf Jereb je stopil v sredo sobe.

Gospod Franc se je zganil in ga pogledal s kalnim pogledom:

»Dobro jutro! Tajno so se pletle tvoje poti, toda ne tako tajno, da bi ne mogel vedeti jaz zanje. Hotel sem priti stvari do dna in prišel bom, četudi si se izvijal in te ni bilo lahko ujeti. Zdajle strnim, če je mogoče vse to, kar se je zgodilo, in če je tako lahko in mirno priti do tebe. Gospod, ki je prišel danes z menoj, bo govoril, ko ga bom pozval. Nobena, niti najmanjša stvar nam ne bo skrita, četudi ne boš ti hotel govoriti —«

Pred njim je nemo stal mož, ki ga je gledalo osem oči. Še nikdar se niso znanci srečali v takem položaju kakor danes. Zagonetka jim je bilo njegovo življenje, zagonetka jim je bilo današnje svidenje, zagonetka ta tihi molk moža, pred katerim so še nedavno trepetali.

In v tem čudnem naključju je bilo nekaj tako skrivnostnega, da so se vsem sklonile glave, in skoro, da so se vsem podile iste misli po glavi.

Zdaj pa se je imela odigrati pred njihovimi očmi še ena drama.

Vrata so se sunkoma odprla in v sobo je planil mož žene, ki je nezavestna ležala na divanu. Kriknil je in planil k njenemu mirnemu telesu. Objel je njeno glavo, prisluhnil njenemu srcu in začutil je njen mirni dih ob dotiku ustnic.

Ta mož ni bil tovariš njihove burne preteklosti, zato so njegovo žalost tem bolj občutili, ker jim je bila znana drama nje, ki jo je trepetaje poljubljal.

Zdaj je bil zmeden tudi gospod Franc. Že so se mu tresle roke. Toda premagal se je. V tišini, ki jo je rezalo ihtenje moža, je stopil k Adolfu Jerebu in mu namignil, naj gre iz sobe.

Koraki so se mu zapletli in šel je.

Vladimir je ponudil svojo roko Nyni, toda ona ga je pogledala tako presunljivo, da mu je zastalo srce. Odklonila je ponudeno roko in odšla za gospodom Francem, tiho in vdano.

Ko je stopil za njo Vladimir, se je sklonil k njemu gospod v večerni obleki in se ga je oklenil:

»Neumnost vse to, jaz bi napravil vse drugače. Čemu te scene, ko je bilo že davno jasno, da gre z njim h koncu in da ne zdrži več, kakor takrat, ko je zmignil z mezin-
cem in se je podrli hiša. Si ga videl, da se je tresel? Si videl, da hoja njegova ni več taka, kot je bila? Vedel sem, da se bo zrušilo v njem, kakor se je že tolikokrat zrušilo v drugih zaradi njega. Zdaj bomo mogli živeti, ko si videl, da je tudi njemu pogled kalen in ne mrzel kakor pozimi mrz.«

Vladimir ni odgovoril in ga ni gledal. Šla sta po stopnicah in sta pod seboj videla ono trojico: Adolfa Jereba, ki je šel s sklonjeno glavo, Franca, ki je iskal nekaj po žepih, in Nyno, ki so ji vihrali lasje v prepihu in ji je hoja bila, kakor da stopa po zibajočem se čolnu. Za njo sta šla onadva in še za njima civilni stražnik.

Na dvorišču sta stala dva avtomobila. Adolf Jereb ni pogledal ne na desno, ne na levo in sedel v prvega, kjer je obsedel kakor pribit. Na njegovo desnico je sedel gospod Franc. Našel je v žepu sponke, toda zdaj je vedel, da jih ne bo potreboval. K njima sta sedla še dva gospoda.

Ko so ostali sedali v drugi avto in je motor v prvem zabrenčal, je zadonel zgoraj v hiši plašen krik. Vsi so se okrenili in videli, da je pri oknu omahnil bled obraz žene, ki je malo prej ležala nezavestna. Nad njo se je sklonil njen mož in jo previdno dvignil od okna.

Tedaj pa sta se avtomobila že vzpela na cesto.

XVI.

Motor je brnel in vlekel voz po cesti. Molčali so vsi. Adolf Jereb je skril svoj obraz med roke. Ropotanje motorja mu je dobro delo. Za hip se je zdrznil, ko so švignili mimo črnih ostankov voza, ki so sloneli ob cesti. Nato se

je zopet umiril. Toda pepelna bledota njegovega obraza je ostala prav taka, kakor je bila v tej zadnji uri čudnih naključij.

Gospod Franc se je naslonil na hrbet in užival ob pogledu na smejoče se travnike, na modro nebo in bele oblake. Parkrat se je ozrl nazaj in pokimal Nyni v drugem avtomobilu.

Nyna se mu je prvič nasmehnila, nato pa je ostala resna kakor ves čas. Nekaj ji je zmedlo misli in jo utrujalo. Skrb ji je gledala iz motnih oči.

Vladimir jo je gledal mehko in vdano. Toda ni se mu posrečilo, da bi jo razvedril. Otožnost mu je brž nato planila v blede lice.

Vozili so se naprej in molčali. Slutili so, da so blizu razjašnjenju vseh teh strašnih naključij in čudnih doživetij. Niti eden med njimi ni bil miren. Toda izreči ni mogel nihče niti besedice.

Tako mirno so se vozili precej časa.

(Dalje prihodnjič.)

Klemenčičeve lutke, zdaj last »Atene«

Vaš mož ljubi lepe lase!

Ne samo v družbi, tudi doma hoče imeti lepo, negovano ženo. Umivajte zato Vaše lase vsak teden z

„Extra šamponom s črno glavo“

in dajte jim posebni sijaj z enostavnim, naknadnim izpiranjem z novim praškom za pridobivanje sijaja las (Haarglanzpulver), ki je priložen gratis vsaki vrečici.

Zelena originalna vrečica „Extra šampona s črno glavo“ stane na drobno Din 5.— in se dobiva v vseh boljših trgovinah.

Ako si umivate lase pri brivcu, zahtevajte, da Vam jih naknadno izpere tudi s Schwarzkopf Haarglanzpulver.

Ljubiteljice znanega „Šampona s črno glavo“ v beločni vrečici, ki stane na drobno samo Din 3.—, dobijo lahko tudi posebni oмот s 4 vrečicami praška za pridobivanje sijaja las za Din 7.—

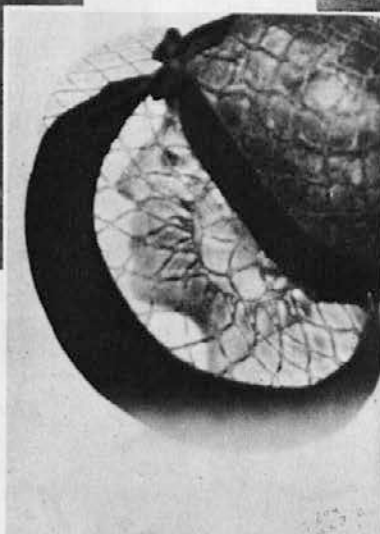
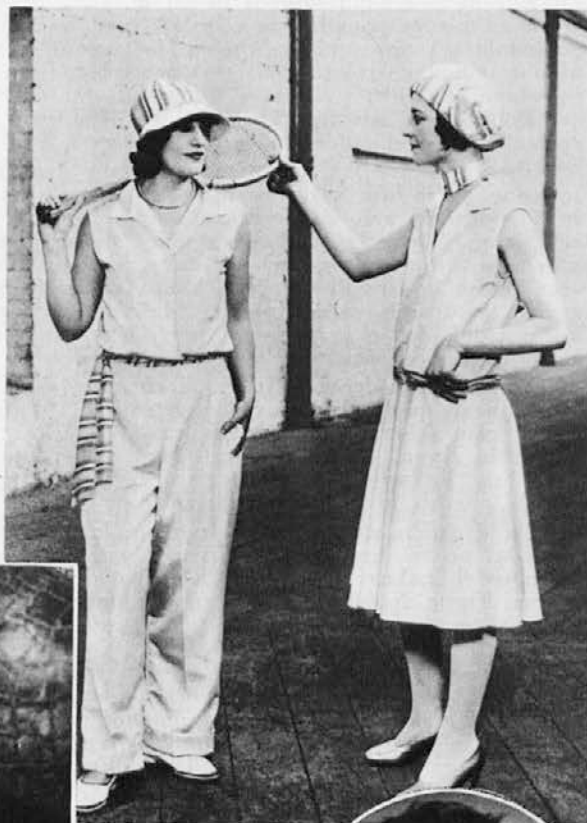
Schwarzkopf-Schaumpon-Extra- s praškom za sijaj las

Glavno skladišče za Jugoslavijo: Rave d. d., Zagreb.

Levo:
Na tej sliki levo
je družabna
obleka, desna
športna obleka
in vendar sta
si podobni

Desno:
Apartna kosti-
ma za igranje
tenisa. Levi z
dolгими hlača-
mi, desni kra-
tek s pisano če-
pico in pasom
Pp.

Rjav slamniki z
rjavimi nojevi-
mi peresi, ki
pokrivajo skoro
ves slamniki in
padajo proti
hrbtu (Nosi
markiza de San
Carlos)
D'Ora, Paris

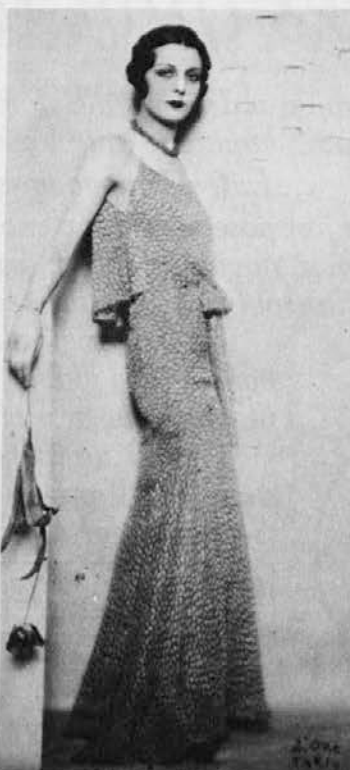

Moda v poletju

Desno: Transparentni klobuk
D'Ora, Paris

Poletni kostim
D'Ora, Paris

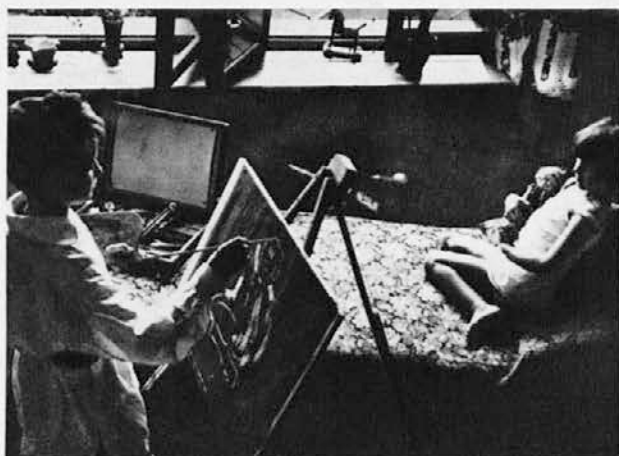
Elegantna večerna obleka iz
taft-mousselina
D'Ora, Paris

Barvana gaze-obleka s črnim
gaze-plaščem
Feldscharek

Domača obleka
D'Ora, Paris

Levo:
Bratec slika
svojo sestrico...

Desno:
Tudi srnica
hoče piti...

Foto P. Kacijančič

Naši otroci

Potrpežljivim mamicam!

Vse slike, ki ste nam jih poslali, bodo kmalu prišle na vrsto. Saj vemo predobro, da vas bomo najbolj razveselili, ko boste zagledali vašega ljubljénčka tu med slikami - toda, malo potrpeti je treba!

Jožek, imenovan »sinek«

Dvehrvški Slopenki: Breda in Mija iz Podravških Bregov

Vrtnarja

Primorec

Otek lovi polža...

Metuljčki

Foto »Ilustracija«

Telesno-kulturno društvo »Atena«: Iz uprizoritve malčkov: »Dve Marički«

Solnce v avtomobilu

Vladimir Bartol

Ilustriral A. Sirk

1.

Ko sem se nekega jutra prebudil, sem opazil, kako je čudovit solnčni žarek obseval mojo posteljo. Nehote sem sprožil roko za njim. Svetel pas jo je prerezal. V srcu sem se vzradostil, kakor le redko v življenju. Planil sem s postelje in se začel, veselo prepevajoč, oblačiti.

Nikamor se mi ni mudilo. Zato nisem hitel posebno, ker sem se hotel čimdalje opajati ob tej nenavadni radosti. Spomnil sem se, da imam v žepu le še malo denarja. Toda ta zavest je na prečuden način še stopnjevala moje veselje. »Niti od denarja nisi odvisen,« mi je prišlo na misel. Celo britje, najbolj zoprn posel na

svetu, sem to pot opravil z nekim tihim zadovoljstvom. Dobra sem se še ogledal v velikem ogledalu, ki je bilo vdelano v vrata omare, in ko sem ugotovil, da je na meni vse v redu, sem veselo žvižgajoč zdrevil po stopnicah.

V veži sem obesil ključ in pozdravil lastnico hotela, ki je stala pri vratih. Odzdravila mi je. Pri tem sem zapazil na njenem obrazu izraz nekega povsem nenavadnega in prav posebnega veselja. »Bog ve, kaj se ji je pripetilo ali sanjalo danes, da ji lica tako žarijo?« sem si mislil, ko sem odhajal.

Na cesti sem srečal deklico s kuštravimi lasmi, ki je hitela s polno torbo v roki s trga. Pogledala me je in tedaj sem videl, da ji seva iz oči prav ista posebna in edinstvena radost, ki sem jo bil opazil na licu gospodarice v hotelu.

»Kaj je praznik danes, da je vse tako veselo?« sem se nehotе vprašal. Zakaj v tistih časih nisem vedel nikoli, kdaj je petek in kdaj svetek. Nato sem šel mimo starega oficirja z velikimi francoskimi brki. Tudi on se je na neki prav svojevrsten način smehljaj vase. In čim dalje sem hodil, tem bolj sem se moral čuditi. Vsi ljudje so nosili izraz nekega veselja.

Prišel sem do velikih bulvarjev, po katerih so se valile ogromne množice. Gledal sem mimoidočim v obraze in se tiho smehljaj vase. Nekateri so se mi videli od daleč zamišljeni in mrkogledi. Jedva pa smo si bili iz oči v oči, se je prikazal na njihovih licih tisti čudni, nedopovedljivi smehljaj, ki sem ga bil opazil v očeh lastnice hotela. »Nemara je moja lastna radost, ki seva iz njih?« mi je nenadoma prišlo na misel. Obstal sem pred orjaškim ogledalom izložbe in se zastrmel vanj.

Jedva se mi je pa posmejal nasproti moj lastni obraz, me je že vsega prevzela radost, kakor je še nisem bil občutil dotlej. Tudi na licih v ogledalu se prikaže tedaj nov žar, ki se na neki tajinstven način odbije vame. Zamišljeno čelo je jasno ko solnce in tudi sicer žalostne oči so videti danes vselej in srečne. »Kaj neki je temu vzrok?« se vprašam in radost v meni narašča. Čutim, kako vse gori v meni in me sili, da bi dal svojim čuvstvom izliva. Trepečem. Veselje se stopnjuje v blazne višine. Ne morem se več vzdržati. Zavriskam, da odmeva od vseh koncev Pariza...

2.

Zavem se. Pol sramečljivo, pol radovedno pogledam okrog. Ljudje se nabirajo. Iz za ogla hitita dva stražnika proti meni. Z roko pomignem prvemu taksiju, ki privozi mimo. Šoferju zavpijem poljubno številko ulice Vaugirard, ki je ena najdaljših v Parizu in ki mi je prišla, ne vem po kakšnem naključju, baš v tistem hipu na misel, in planem bliskoma v avto. V trenutku zdrevim že preko širokih bulvarjev...

Pogledam skozi okence, ki je vdelano v zadnjo steno avtomobila. Tedaj opazim, da sta najela tudi stražnika taksi, v katerem me sedaj zasledujeta, kažoč šoferju na moje vozilo.

Vse to ni prav nič znanjšalo moje radosti. Dokumente sem imel v redu, kaj se mi je moglo torej zgoditi? Iz neke čudne prešernosti sem nadaljeval pustolovščino.

Presekati sem moral zelo prometno ulico. Promet nadzirujoči stražnik je zaustavil taksi. Zasledovalca sta mi bila že tik za petami. Na njunem avtomobilu so se odprla vrata: v njih se je prikazala policistova glava. Naglo ukažem šoferju — še danes slišim, kako mi trepeče glas v pritajenem smehu — naj za vsako ceno preleti ulico, in v tistem hipu švigнем že kljub pazljivemu stražniku in mogočnemu prometu onstran nevarne barikade. Vidim, kako podgretavajo tudi vozniku ramena od prikritega hihitanja. Taksi je ostal daleč za nama.

Nekaj časa ga sploh nisem več videl. Skoro bi mi bilo žal, če bi se bila na tak način končala zanimiva pustolovščina. Hipoma pa se je zopet prikazal. Radostna napetost je zopet narasla v meni. Priganjal sem šoferja, da vozi hitreje — parkrat sta bila zasledovalca že tik za nama —; preletela sva most na Seini in končno dospela do ulice Vaugirard, kamor sem bil ukazal peljati šoferju. Od tu sem mu začel narekovati ulice — stražnika sta nama ves čas sledila — in sem ga vodil v velikanskem loku do hotela, v katerem sem stanoval.

3.

Na cilju sem plačal šoferja. Dal sem mu ves denar, ki sem ga še imel za tisti mesec. Zadovoljen je s taksijem izginil.

V veži sem snel ključ s police in odšel v svojo sobo. Slišal sem, kako je pridrvel avtomobil pred hišo. »To sta gotovo policista,« sem si dejal in razposajeno veselje je zaigralo v meni. Vrgel sem se na posteljo in se začel na glas grohotati.

Na hodniku začujem tedaj težke korake. Debel moški glas se pogovarja s plahim ženskim, v katerem spoznam onega lastnice hotela. Vrata se odpro in v sobo stopita stražnika.

Ko vidim njune napol začudene, napol pa preplašene oči — imela sta me brčkone za nevarnega norca, ki je pobegnil iz kake blaznice — me znova posili smeh. Z galantno kretnjo jima ponudim, da sedeta. Nehote sledita povabilu.

Prvi je bil mogočen orjak z malimi, črnimi brčicami pod navzgor zavilanim noskom. V lica je bil rdeč in govoril je z debelim, hripavim glasom. Drugi je bil majhen in suhljat, vendar v kretnjah silno podoben tovarišu.

Nista vedela, kako bi začela. Očividno ju je bil moj nastop popolnoma zmedel. Iz omare sem vzel steklenico in nalil likerja v tri čašice. Trčili smo in pili. Na vsem svetu ni menda tako dobrodušnih ljudi, kot so Francozi. Ponudil sem jima tudi piškotov. Zapeli smo znano pariško popevko.

Zdajci me pograbi orjaški stražnik za vrat. »Sedaj te držim, lopov!« zavpije in me dvigne v zrak kakor mačko. Prestrašim se, da mi zastane srce. »Kaj bo sedaj z mano?« Toda že me trešči zopet na posteljo in pristavi dobrodušno: »To je bilo za predrznost, ker ste naju vodili tako dolgo za nos. Pojdiva, Pierre.«

Odšla sta. Sam sem v sobi. Odgrnem okno. Solnce posije skozenj v vsej svoji božji krasoti. Kolena se mi upognejo in kloneč s čelom do tal se potopim v tiho, brezmejno radost.

Grafoški kotichek

Boris: Zdrava, močna natura, zelo impulzivnega naturela, ki se kaj hitro rad vname, in pri tem prekorači meje; vendar pa kaj kmalu skoraj avtomatično nastopi reakcija, oseba se zbere in umiri. Oseba je zelo hitra in odločna v svojem snovanju, zelo enakomerna in vztrajna in usvarjanju in zelo delavna. Govori tako kot misli; brez zahrbtnosti in bojazni. Njen nastop je naraven, brez nepotrebnega kompliciranja in iskanja posebnih efektov. Opaža se, da je oseba v svojih ambicijah zelo nepopustljiva in mestoma tudi trda in brezčutna; nji je cilj vse, sredstva so ji postranska stvar. Zelo energična natura, ki da svojemu prepričanju ob vsaki priliki močan in zaveden poudarek, in se le s težavo in nevoljo prilagodi tujemu miljeju in tuji duševnosti. Razvita natura, agresivnega temperamenta, docela moški tip. V njenem delovanju je opaziti stvarnost in zbranost, precejšnjo velikopoteznost v snovanju. (Pismo, Boris, poštnoležke.)

Kdor hoče analizo svoje pisave, naj pošlje na uredništvo »Ilustracije« vsaj 20 pisanih vrstic in priloži 20 Din za trud grafologa in 2 Din v znamkah za poštino. Če navede svoj naslov, prejme odgovor po pošti, sicer se objavi v tej rubriki.

600 letni proizvodi francoskega benediktinskega reda!

Francoska Bénédictin-pasta za zobe

napravi zobe snežnobele in odstranjuje zobni kamen

Francoska Bénédictin Elikzir-voda za usta

je najboljšo desinfekcijsko sredstvo za usta, zagotavlja dober okus v ustih in svež dih

Francosko Bénédictin-milo za zobe

je najidealnejše mehanično sredstvo za čiščenje zob

Dobi se v vsaki lekarni, drogeriji in parfumeriji

Generalno zastopstvo:

JOVAN VLAJČIČ I SINOVI, LESKOVAC

S tretjega mednarodn. igral-skega kongresa na Dunaju

Od 20. do 28. junija 1930.

Slika je posneta ob priliki slovesne otvoritve, ki se je vršila v ceremonialni dvorani v Burgu, ko je zbor državne opere počastil mednarodne goste.

Med udeleženci kongresa sta bila, kot zastopnika iz Jugoslavije, tudi člana našega Narodnega gledališča v Ljubljani — gg. prof. Osip Sest in Edvard Gregorin.

Slavnost je prenašala tudi dunajska radijska postaja.

Foto Amerling

Z Jakčeve razstave v Clevelandu 1930 Glej članek str. 284/285!

Pogled v slovenski oddelek (Novo mesto). Jakac je razstavil tudi mnogo slik iz svoje domovine

Slike iz Montereya v Kaliforniji. V sredini puščava v Sierras gorovju (Fontana), na desni pacifiško obrežje v San Francisku

Iz vsega sveta

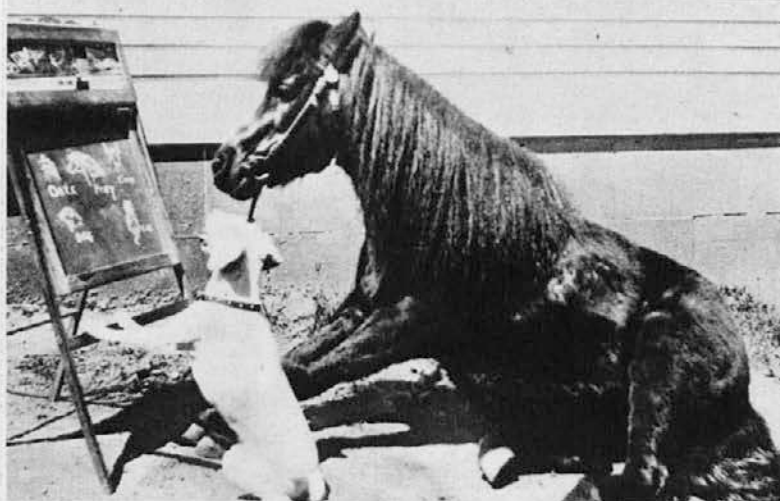
Pp.

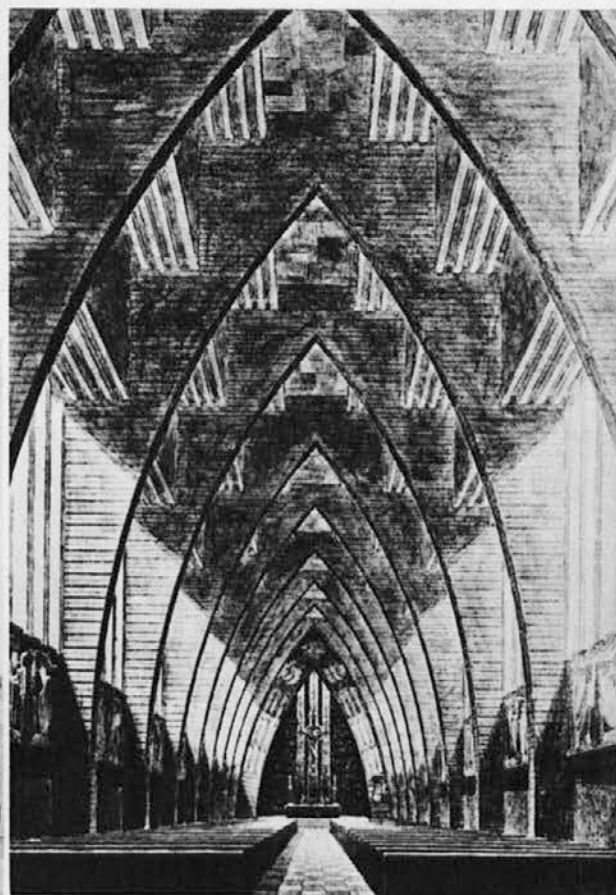
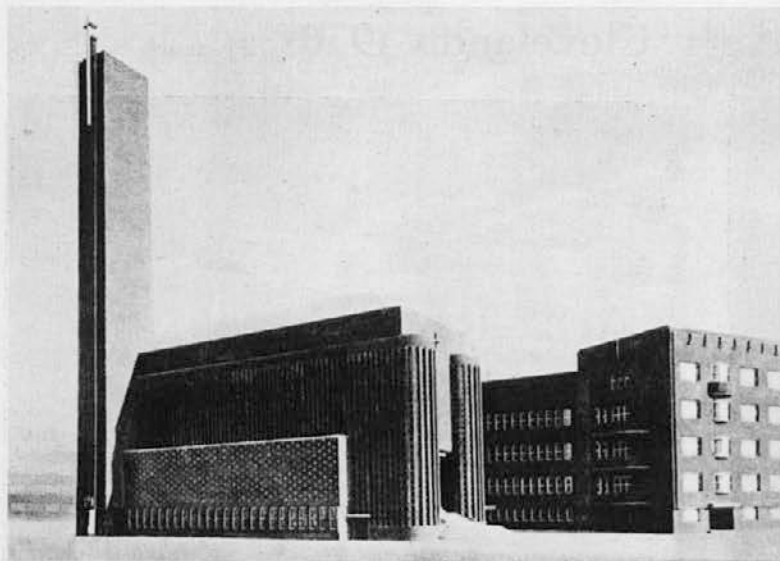
Idilični Mussolini. »Duce« obišče mnogokrat podeželane. Naša slika ga kaže med prebivalci neke vasi. Mussolini X

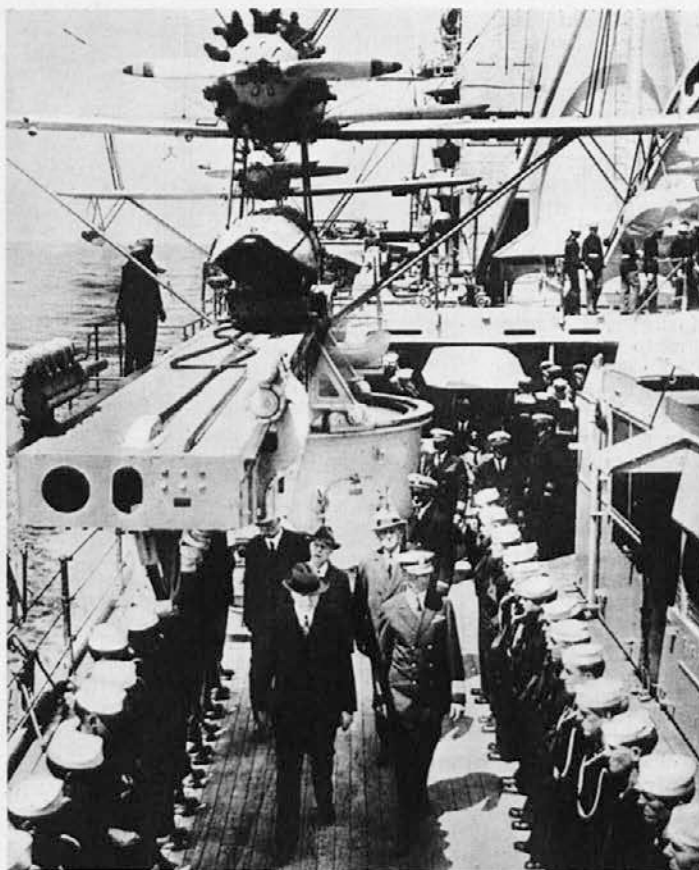
Zanimiva ljudska slavnost v Italiji. Vsako leto se vrši v mestu Nemi slavnost o priliki nabiranja jagod. Kmetice z blagoslopljenim sadjem

Posebne vrste pouk
Pes terrier poučuje svojega prijatelja-konja, lepega ponyja

Moderna zgradba cerkve v Berlinu. Arhitekt F. Höger je zgradil v Berlinu v Wilmersdorfskem okraju novo cerkev, ki bo imela 1000 sedežev. Leva slika kaže zunanjsčino, desna pa notranjsčino nove cerkve, ki bo pač ena najmodernejših sodobnih cerkva

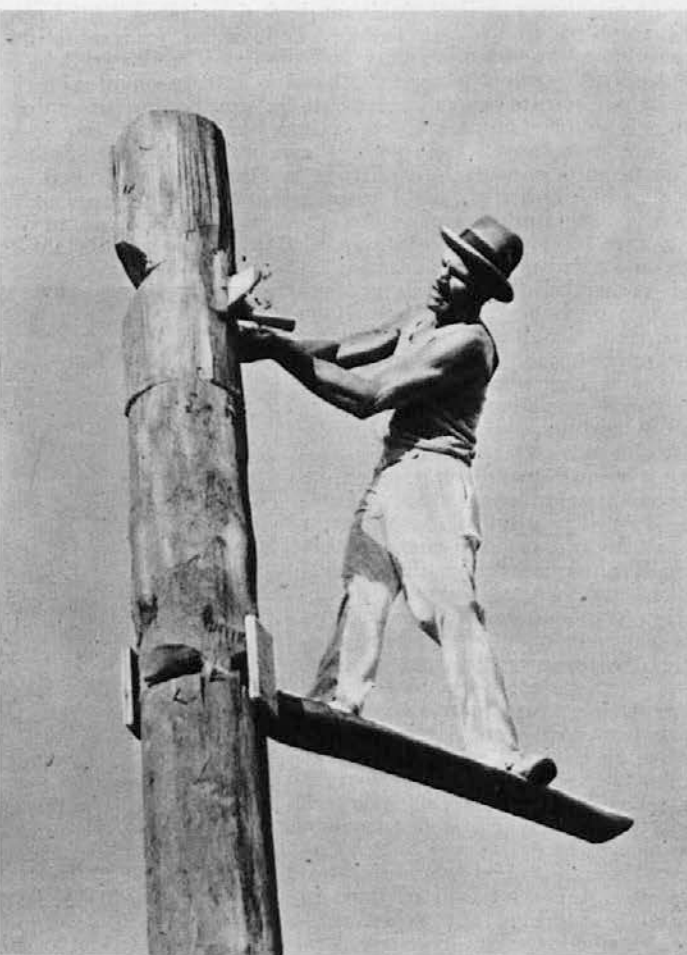
Predsednik Hoover nadzoruje ameriške mornarje na najnovejši križarki »Salt Lake City«. Na križarki aeroplani

Predsednik Hoover pod najnovejšimi topovi v družbi z admiralom Hughesom

Deklica plemena Seminole iz Miami (Amerika) se pripravlja pri bratcu za poroko, ker hoče biti lepa

V Avstraliji so priredili tekmo drvarjev. Zmagal je Winkle, ki je s posebno izurjenostjo obsekaval les

Ahasverstvo narodov, slovenski selilec, Božidar Jakac v Ameriki

Boris Orel

Božidar Jakac in ameriški slov. slikar Gregor Perušek (Prushek) v Ameriki

Vечно novo razodetje. Svetla luč v kamrici tvoje samote: sence so se poskrile v črno, črn pajk je pospravil svoje mrežasto lovišče v rezo. Slovenska beseda: toliko obrazov je v njej, toliko življenj, toliko barv in glasov. Pa je žarenje štirih obrazov Slovenstva:

1. Slovenstvo v Ljubljani.
2. Slovenstvo v osrčju slovenskih dežel: Gorenjske, Dolenjske, Notranjske.
3. Slovenstvo v obmejnici: Koroška, Primorska, Štajerska.
4. Slovenstvo v tujini: Amerika, Westfalija, Francija, Holandska itd.

Slovenstvo v tujini! Ali nam je kaj pri srcu? Ali kaj pišemo o njem? O, da! Takole: Zadnjič se je izselilo v Ameriko toliko in toliko glav iz Dolenjske, toliko iz Belokrajine itd. Semtertja bereš tudi bežno žalostno ngotovitev. Pa še par pozdravov in prošenj, to je vse. Sodim: premalo intenzivno in sistematično se vrtno okoli našega izseljeniškega vprašanja. Vse preveč površno se ga dotikamo. Nimamo niti ene dobre knjige o Slovencih v Ameriki. Poučna bi bila knjiga, ki bi iz statističnih števil, časopisov, revij, iz značilnih utrinkov društvenega življenja, pa tudi iz raznih drugih dogodivščin in gledanj nujno izsilila sintetično končnico. Usoda naših v tujini je bridka. Žalost nad tem slovenskim izsekom je bila, ki je Otonu Župančiču izoblikovala »Dumo« v strahotno-opojne rime slovenskega življenja. V slovenski selitvenosti je ves problem našega naroda. Ker je narod majhen, ta problem toliko bolj občutimo. Da: nekaj se je pretrgalo v naši preteklosti na dvoje. Kje so prav za prav praznaki izseljevanja? Dobro: v socialnih in narodno-gospodarskih nepravilnostih in nevarnostih. V borbi za obstoj. Slovenska zemlja ni dovoljna preskrbnica. Zgodovina starih Slovanov piše: ker je bila zemlja ob Dnjepru in Dnjestrju močvirnata in premalo plodna, so se začeli Slovenci in Antje pomikati preko Karpatov proti jugu. Ali je ta nova zemlja na Balkanu razodevala večjo plodnost, kot ona ob Dnjepru in Dnjestrju? Zato mislim: eden glavnih činiteljev preseljevanja je v narodu samem, je blodni duh Ahasver. Preseljevanje, romanje, potovanje v mnogovrstnih oblikah je najboljša odtaknica in najčudodelnejši razplet za razna kročenja, krize in napetosti, ki so večno v človeku in narodu. V vseh dobah obstoja pri vseh narodih romarski,

izseljeniški tip, ki krije v sebi vse tiste mistične sile, ves tisti nastroj in usodno napetost, ki se sprosti v strastno žejo po menjavi zemlje in ljudi. V romanju je čar pustolovščin in pozaba bolesti. Kalifornija! Zlato, zlato je odjeknilo v romarskih dušah. Kalifornija in zlato in slovenski človek: ritem »stare« povesti, pa še danes večni simbol za tisočero slovenskih življenj. — Zlasti se še odraža ta tip romarja: blodnež in nemirnež, ki mu je življenje večna selitev. Na razkrižju stoji z

onim izselnikom, ki mu je selitev samo presad zatišne točke iz rodne zemlje v tujino. V tujini zaživi stalno življenje, akopprav se borba za obstoj nemalokrat vrši v znamenju ostrejših okoliščin kot v rodni zemlji. Iz predgovora Zavrtinikov knjige o ameriških Slovencih zveni ta osnovni ton: zlato, kruhoborstvo in posledice protireformacijske dobe so početnice izseljevanja naših ljudi. Iz razgledišča Ahasverstva bom povedal tole primer: V Lipnici živita Matevž in Janez. Oba siromaka, kajžarja. Pa je Matevž vztrajal doma in umrl v svoji kajži, Janez pa jo je mahnil čez morje. Kako to? Saj je Janez človek, ki ljubi slovensko zemljo, draga mu je domačija in rodni ljudje. Pogum in volja ustvariti si lepše življenje, predvsem pa oni blodni človek, čeprav slaboten, ga tira v tujino. Včasih se mi zazdi, takole na večer, kot da so šli v tujino, da jim ta postoteri in potisočeri hrepenenje po domovini in rodni hiši, kot da jim je to ubežništvo le veliko, široko stopnišče, po katerem pleše in poje bolestno čuvstvo. Ko so se pa moje misli razgledale v dnevu slovenskega dela, sem ves drugačen in preglejski: Hudič, ali si se zato rodil, da hodiš

B. Jakac: Portretna risba ameriškega slovenskega pesnika in pianista Ivana Zormanov v Clevelandu (rdeča kreda 1930)

Božidar Jakac: Portret Antona Grdine, slovenskega veletrgovca (pastel)

Božidar Jakac: Portret Franka Oglerja, slovenskega veletrgovca (pastel)

Božidar Jakac

sanjati v tujino? Ali si iz naše krvi? Ostani doma, v naši zemlji, za katero si namenjen, trpi in umri z njo, ako je tako zapisano! S tako bolno romantiko pogubljaš sebe in svoj narod!

Gorenjec: močno je privezan na zemljo in svojo domačijo, Amerika vrši pri njem relativno najmanj svoj žalostni odvajalni posel. Dolenjec: Amerika, Dolenjski človek je solnčen, žalosten, močno čuvstven, neuravnotežen, bloden, čudaški. Na Dolenjskem je doma »deseti brat«. Na Do-

lenjskem je doma čudaštvo Krjavlja in romantika iz Tavčarjeve povesti »Otok in Struga«. Belokranjec: Amerika, Amerika. On razžarjeva močno pravljico, on razproja že mistično gledanje življenja. V njem zapojeta »Bog« in »človek« s tisto široko, ravninsko brezmejnostjo, ki jo odkrivajo le še besede ruskega človeka. O pojočih sirenah vlemest govori s prav takim žarom kot o soncu, luni in skromni idili svoje domačije. Belokranjec je že tip »sanjača«, tip kmeta »modreca«, ki mu je tuja in daljna trda in jeklena ter vsakih sanj in prividov sproščena beseda Gorenjca. »Bog« je Belokranjcu dinamičen pojem. Gorenjcu statičen. Vernost Gorenjca kaže neko neizprosno nepremagljivost, trdnost in ostro dognanost, ki pa čisto priključijo nasprotni pol: borbenost, divjost in — brezbožnost. (Protestantizem na Gor., bičarstvo v sred. veku.)

Povojni čas neizprosno prekrasuje obraz slovenskega kmeta. Tudi on mora drago plačevati davek sodobni izkazenosti. Finžgarjev realizem je že romantika spriču današnjega kaotičnega življenja slovenske vasi. Pa je Finžgar v svojem času ujel ritem kmečkega romana in drame, dočim ga sodobni še niso. (Prim. dr. Ložar v 1. št. DiS.)

Danes ni samo eden glavnih momentov izseljevanja slovenske kmečke vasi kruhoborstvo, temveč brezdomstvo. Brezdomstvo slovenskih meščanov se že vtihotaplja v naše kmečke domove. V vasi S. sem poznal kmečkega fanta, ki je bil sin bogatih in premožnih starišev. V njegovo življenje se je naenkrat vjedla misel odvečnosti. Mesto, časniki in knjige so ga tako ostrupile, da se je odločil: v Argentinijo pojdem. Šel je in utonil.

Tam v Ameriki se zbirajo slovenski ljudje in rastejo v neke svoje svetove, katerim se družijo sozvočenje ameriške »stvarnosti«. Ameriška »stvarnost« ali »vse je business«! Pošastno praznoto te stvarnosti razgalja U. Sinclair. Božidar Jakac doživlja sodobno Ameriko demonsko in groteskno kot se kipi krvoločnih bogov. Bo res groteskna podoba Amerike v tem: na eni strani praznota kulture, ki je čudno življenska v boksaških arenah in sumljivo najgloblja v skrivnostnih nočnih spiritističnih sestankih, na drugi strani pa narava v bogastvu form in neverjetni fantastiki. Iz te zemlje so resnično zrastle le Indijanci. Le v njih je pravi obraz divje fantastike ameriških pragozdov in pustinj. Danes so brlenje umirajočega naroda.

Naši ljudje so v svojo novo domovino čudno zaljubljeni. Nič ne živi razen njih. Ljudje z otročjo samozavestjo, da govorim iz poročil naših potnikov. Naj bodo že taki ali taki, ko obiskavajo domovino, so v njihovih očeh odsevi slovenske žalosti in skozi temoto izmučenih rudniških obrazov sije daljna boleznost. Starčki in starke: slovenska domačnost, ki te boli. Oči, obraz, stisnjenost besed: trpkost nekdanje ločitve, težke in mračne ure v tujini. Sedaj bom pa razodel nekaj, kar bomo strahotno občutili v bodočnosti: Iz slovenske idile so izločeni otroci naših selilcev. Ti se sramujejo slovenske besede in vzklikajo:

»WE ARE BORN IN AMERICA!«

Stoji: potovanje Božidarja Jakca iz Dolenjskega ni zabavno potovanje. Njegovo Ahasverstvo ima globlje vzroke. Njegovo potovanje je iskanje forme v zvoku, barvi in črti sodobnosti. In se dogaja, da na tem potovanju — afriškem in ameriškem — snovnost v obilju leti umetniku v naročje, medtem ko forma ostaja neizpremenjena.

Božidar Jakac je prišel s svojo umetnostjo mnogo prepozno po impresionizmu, katerega zadnji cvet je utrgal. Znašel se je v Pragi, ko so valovile okrog njega nove forme upodabljalne umetnosti. Ob Munchu je zrastle in dal svoj izraz v grafična dela, ki izdihavajo samotnost in mračnost povojnega človeka. Portret norveškega komponista Haralda Severueda je bil dobra nakaznica za fantastični portret velikega formata, s katerim se je umetnik bavil v osnutkih. Tu je obstal. Črta se je skrivenčila in ta večno ponavljajoči se pastel je le maska za vsó tragiko slikanja B. Jakca. Započelo je romarstvo, ki je močno v soglasju z bežno črto njegovih slik. In če je Jakac tudi kot človek v našem času zatrpel in kot tak po pustinjah Afrike in po divjavah Kalifornije doživlja ure brezmejne groze, te groze, tega trpljenja in borbe ni videti v afriških in ameriških pastelih, katerih odličnosti tehnike ne tajim.

Jakčevo razstavo v Clevelandu (od 12. do 20. marca 1930) gledamo zdaj še skozi fotografijo. Kaže nam pa Jakca formalno istega kot po Afriki. Dobri so portreti. Ali je umetnik skril svojo žalost v blestečo razgibanost linije? V teh portretih je eleganca, aristokratstvo. In kar je čudno: uravnoteženost ter taka virtuozna dognanost, da se ob njej kar zbojiš za umetnika v Jakcu.

Slovenski časniki v Ameriki: Enakopravnost, Nova Doba, Prosveta, in še angleška Cleveland Press, so mnogo poročali o razstavi B. Jakca. Ljubezljivo in prisrčno. Seveda tudi na svoj način, ki je značilen za ameriško-slovensko časnikarstvo. V Prosveti je vabil J. A. Siskovich: »Pridite vsi, ki želite videti reprezentativno lepoto treh kontinentov.« J. Z. List pa opaža razveseljiv pojav vedno ožjega spoznavanja in tesnega občevanja v Ameriki naseljenih rojakov z onimi, živečimi v starem kraju.

Želimo temu novodobnemu ameriškemu Ahasverstvu skorajšnji konec in oživitev tiste slike B. Jakca, ki bo veren odraz sodobnega slovenskega življenja.

PRAVI

:FRANCK:

vedno

odlična kakovost!

Moment z dirke

S konjskih dirk

ki jih je priredilo »Kolo jahačev in vozačev« v Ljubljani na Ljubljanskem polju Foto »Ilustracija«

Desno v krogu: *Oficir v galopu*

Gledalci na »galerijah voznega parka«

Levo: V diru

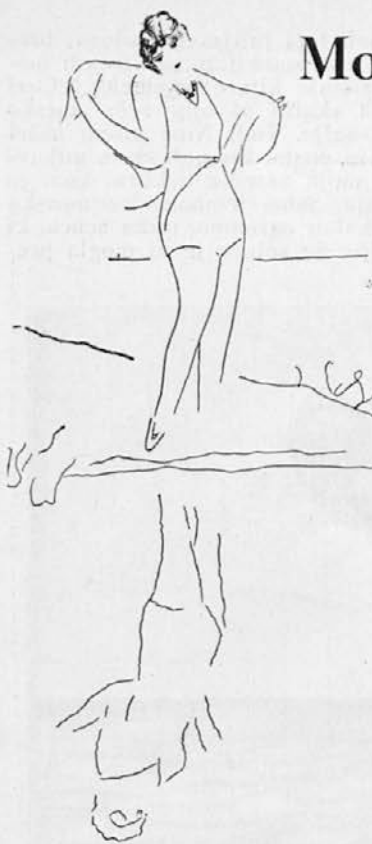

Nevaren padec pri dirki čez zapreke v Bostonu (Amerika). Jezdec je padel s konja na glavo

Z inozemskih dirk

Pp.
Desno: *Interesanten moment s svetovnoznanih konjskih dirk v Epsomu na Angleškem. Poglejte ogromne množice gledalcev!*

Morska deklica

Liković Joža

Ilustriral Leon Kavčič

V daljavi je žarel Trst, mesto z zlatimi očmi in rožnimi lici. Parniki s črnimi, debelimi trebuihi so se nerodno kretali med kamenitim nasipi; proti Miramaru so drsele lahke jadrnice, bela krila so se bliskala na temnomodri morski planjavi, sneženi odsvit se je drobil v tisočeri valčkih in ginil v srebrni daljavi...

Dnevi kopanja! Dan je mlačen, ozračje polno goste soparice, solnce mrli kakor bela, nepremična luč. Kolikokrat sem hitel preko brežin na morje! Deklice iz Grljana so se smukale po svetlih oljčnih gajih; ozki, beli predpasniki so frfotali v lahnem pišu, pesem je donela med ogradami... Iz kopališča je bilo čuti klice upehane plavalcev, razigran smeh Tržačank, pljuskanje vode, udarce vesel. Veter je ukradel nekje zaljublene besede in vonj nečesa

sladkobnega, morda cvet oleander, morda diš mehkih dekliških usten.

Srečaval sem debelušne laške signore v pisanih haljah; izbuljene, velike oči so jih napravljale lačne in nestrpne. Morda so se razgovarjale o črnolasi ljubimcih, ki jih bodo čakali zavečera med oleandri pod balkonom...

Poiskal sem si bil skrit zaliv, zavarovan z orjaškimi skalami in skritimi čermi. Tja sem vedno zahajal. Prostran prod je bil vedno prazen. Samo v zatoku so se stiskale starikave oljke; zamišljen ribič je ždel v njihovi redki senci in popravljaj preperelo mrežo. Za grebenom je nepremično štrlel črn jambor, starikav in upognjen, kakor da ne more več kljubovati srditim viharjem... Legel sem v tolmun; bliserno čista voda me je zalila, diš vodnega vseмира se je dotaknil telesa, ki se je nehote odzivalo dobrikanju božajočih valčkov. Morje pritegne človeka nase, da se igra z njim kakor dete z ukročeno živalico...

Nekoč sem zopet ležal tako na brežini, sam sredi brezmejne praznine, prisluškujoč utripom valov in petju deklic med oljčnimi nasadi. Bel oblak je sanjal nad Sv. Križem, galeb je krilil okoli razpadajoče kapelice na polotoku. Slan vzduh je polnil ozračje, rumenkasto morsko ščavje se je sušilo, grenak vonj je puhtel iz njega. Od solnca prekuhan kamenje je pokalo, sparjeni mahovi so se razpuščali... Dvignil sem se. V globeli se je komaj slišno zganil valček; morda se je poigrala ribica, morda se je odprla drobna školjka. Tedaj sem opazil sredi širokega zaliva skalovit nos; morda sem ga bil kedaj že zaznal, pa sem ga prezrl v lagodni podzavesti. Na skali pa je stala vitka deklica; kopalna obleka jo je napravljala otročje in mikavno. Igrala se je s svileno rutico. Včasih jo je razgrnila, jo vrgla kvišku in razprostrla roki. Tenčica se je dolgo vila v prenasitenem ozračju, nato pa počasi in boječe padala, dokler ni obvisela na valovih, ki so se začeli igrati z njo... Neznanka je planila za njo in se za hip potopila, da jo je rešila. Ko se je dvignila na skalo, je rutico ovila okoli ramen in se zagledala... Sveža, zagorela polt njenega telesa se je čudovito odražala v morski modrini. Mikavna tajinstvenost me je premagala, da sem jo poklical:

»Gospodična! Halo...«

Neznanka se je zdržnila, spustila tenčico in se obrnila. Zamahnil sem ji v pozdrav ter jo povabil na breg. Odzvala se je s kretinjo roke, vendar je ostala na skali... Ugodje mlačne vode, odziv neznanke, svetli bregovi s trto, vse me je navdalo z razposajeno voljo, da sem se napotil k deklici na skali.

Vrgel sem se v valove; nisem dobro plaval, zelenkasti curki so me zagrinjali, hladeča prha me je dražljivo oblivala... Ko sem dosegel sipino, sem začuden obstal. Deklice ni bilo več! Skale so bile prazne, brez bitja, brez sence.

KAJ SO PEGE...?

Nelepi rjavi pigmentni madeži, ki se pojavljajo pod vplivom solnca v številnih in velikih skupinah zlasti na nežni koži in kvarijo nje ljubki izgled. Po dolgoletnih praktičnih poskusih je uspelo napraviti preparat, ki že po kratki uporabi odstranjuje brez sledu pege, kožne madeže in ostale nečistoče kože. — Napravite en poskus s tem preparatom, imenovanim

»Creme ORIZOL«

(Beurre de riz — riževa mast), in Vaša polt bo zopet postala naravno čista, nežna in voljna. — »Creme Orizol« se je uporabljala doslej povsod s popolnim uspehom. Če bi Vas prvi poskus iz kateregakoli vzroka docela ne zadovoljil, smo pripravljeni vrniti Vam polni znesek, ki ste nam ga plačali. — Cena »Creme Orizol«: mastna ali suha, lončič Din 30,—, Orizol-milo Din 14,—.

Dobiva se v lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

ZALOGA:

COSMOCHEMIA

ZAGREB

SMIČIKLASOVA UL. 23

IZBRANO PARFUMERIJO SVETOVN. ZNAMK
SE DOBI V DROGERIJI »SANITAS«
CELJE - LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 5

Malce motna voda med školjem je bila negibna in mrtva, pozabljen mir je ležal tod. Neznanke ni bilo nikjer! Kakor da se je razklala skala ter jo skrila v svoje mrzlo osrčje. Vendar so se na spolzkem mahovju dobro poznale stopinje njenih nog; vonj njene polti se še ni zgubil v vodeni soparici. Nehote sem zaklical:

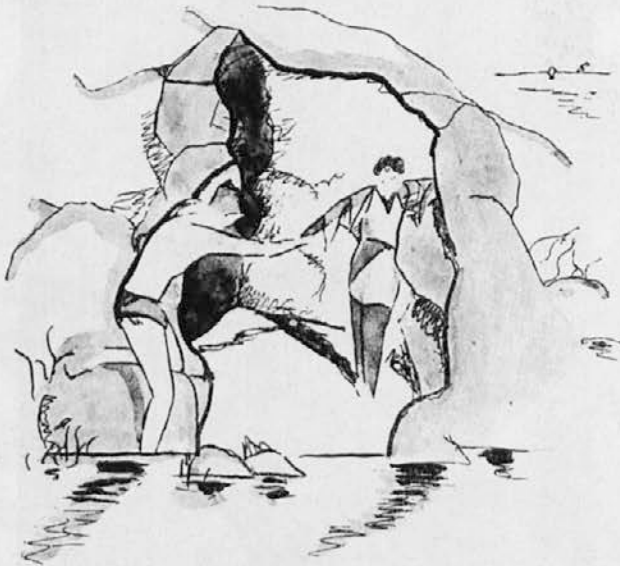
»Halo!«

Mrtev nič! Top odmev je odbežal preko morske planjave... Splezal sem na skalni nos in se nagnil preko ostrega roba. Vse tiho in pokojno. Dolga morska trava se je tajinstveno pregibala v mlačni vodi, riba z zlatimi očmi se je zganila v varnem zatoku, kalna proga se je potegnila za njo... Deklice nisem našel, kakor da jo je skrila čar zelenega morskega dna.

Vrnil sem se na breg. Zdelo se mi je, da me nekdo ljubko kliče, naj ne bežim. Nestrpen sem se potopil v tolmun. Radovednost me je gnala, da sem se skrivaj ozrl proti skalinam sredi zaliva... Pa glej! Tam je zopet stala ona deklica, bela tenčica je plavala v zraku. Neznanka me je z razprostrtimi rokami vabila. Njeno telo je ginilo v jarki solnični luči, v zelenkastem sevu morske vode se mi je zdela čarobna, vilinska; kakor prikazen je postajala prosojna, skoraj pojemajoča in topeča se v prseči meglici... Nehote sem se vnovič prepustil valom, da so me dvignili in nesli proti čerem, ki so se srebrile v pripeki poletnega solca... Morje se je bilo že prebudilo iz popoldanskega sna. Kakor da je šla tajna roka skozi večno skrite plasti morskega podzemlja, se je burkala voda. Črni toki so se gnali iz strahotnih globin.

Nisem še dosegel školja, ko sem zaznal, da je nagajiva prikazen zopet pobegnila. Srd me je popadel; skale bi bil razmetel, samo da jo najdem v njihovem hladnem naročju. V negotovosti sem začel iskati. Skalni hrbet je bil zdrav, brez razpoke; debele, sive žile so ga vezale. Plosknil sem z rokama. Nikdo se ni odzval... Vendar se mi je zdelo, da je voda v tolmunčku zavalovala. Sklonil sem se preko gladke, zlizane stene... Pred menoj je zazevala široka duplina... Začuden sem se odmaknil, pa zopet sklonil... Na dnu prijetne votline se je solnčila ona neznanka! Skrita in zavarovana, samo solnce je vedelo za njo! Z otročje-zaupnimi očmi se mi je razkrila, da je ne motim v samotarskem tihožitju sredi mrtve skale, kamor seže komaj šepet valov. Dvignila se je na školje in mi prikupljivo ponudila roko. Drobna usta so se ji razbrala v miren smehljaj; komaj zaznavna kretnja je izražala preprosto ravnanje naravnega dekleta. V njenem izrazu je bilo nekaj hladnega, zagonetnega, bila je prava morska deklica, brez čutov in srca. Niti najino nenavadno srečanje je ni predramilo.

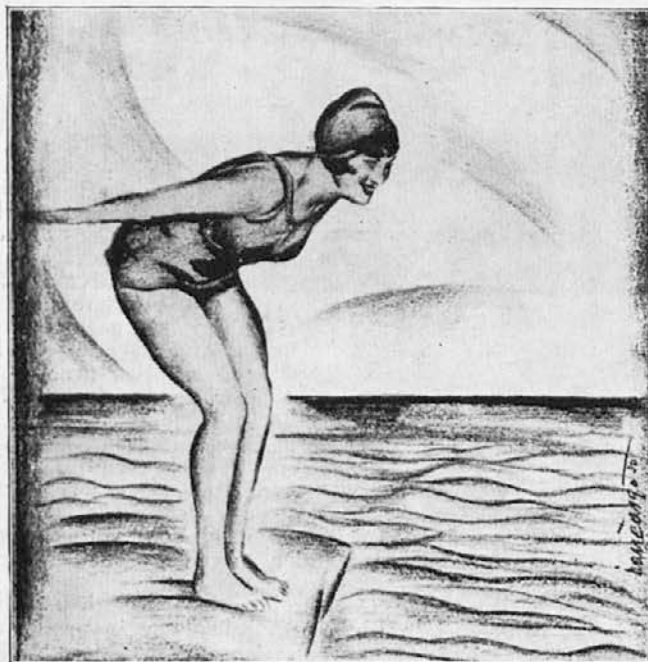
Tako sem se seznanil z Nino. Mnogokrat sva se še sešla v skritem zalivu, često so naju večerni mrakovi prepodili z belega školja. Nikdo ni vedel za najino tihožitje sredi mrke skale. Star ribič je naju včasih srečal, voščil srečo, nato pa odcokljal v breg, kjer je sušil mreže...

Ob slovesu sva se dogovorila, da se zopet snideva drugo poletje. Njene besede so bile mrzle, slovo brez čuvstva, nada na svidenje neznatna. Vsa usodnost morskega žitja je ležala v njenih srepnih očeh.

Res sem se vrnil in poiskal skriti zaliv. Trst se je zopet svetil kakor bajno, zlato okno. Srebrnozeleni oljčni

gaji so se zopet blesteli v beli luči julijskega solca; bregovi so bili topli, oleandri so se smehljali na visokih mostovžih. Iz kopališč so se oglašale kitare in smeh... Ozrl sem se preko zaliva. Tistih skal ni bilo več; morsko brezdno je pogoltnilo belo školje. Tudi Nino nisem našel več. Brežina je bila prazna in pusta, brez glasu in mikavnosti. Bog ve kam je odšla moja morska deklica, kam jo je odplavilo valovje življenja. Samo temnomedra morska ravan je ležala pred menoj kakor ogromna, mrka senca, ki je pala iz večnosti na zemljo. Še solnce je ni moglo premakniti...

Ivan Čargo: Sladka risba (kolorirana risba)

**Salda-konte,
štrance, journale,
šolske zvezke,
mape, knjižice
za odjemalce,
risalne bloke itd.**

**nudi po izredno
ugodnih cenah**

**KNJIGOVEZNICA JUGO-
SLOVANSKE TISKARNE**

v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 6, II. nadstr.

Dagmar

Dagmar

Dagmar-svila
je izdelana iz najboljše
umetne svile

Jugočeska

